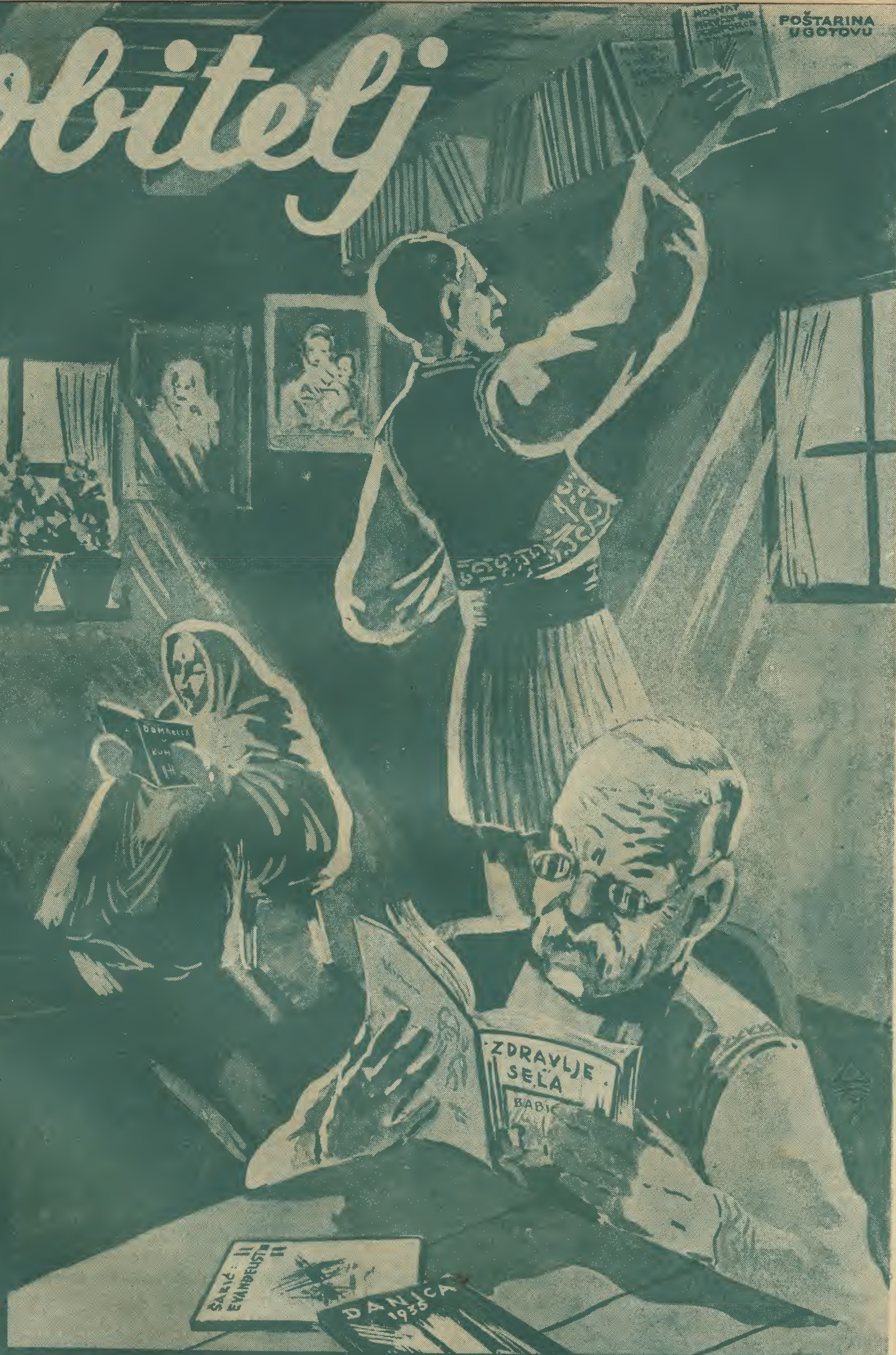
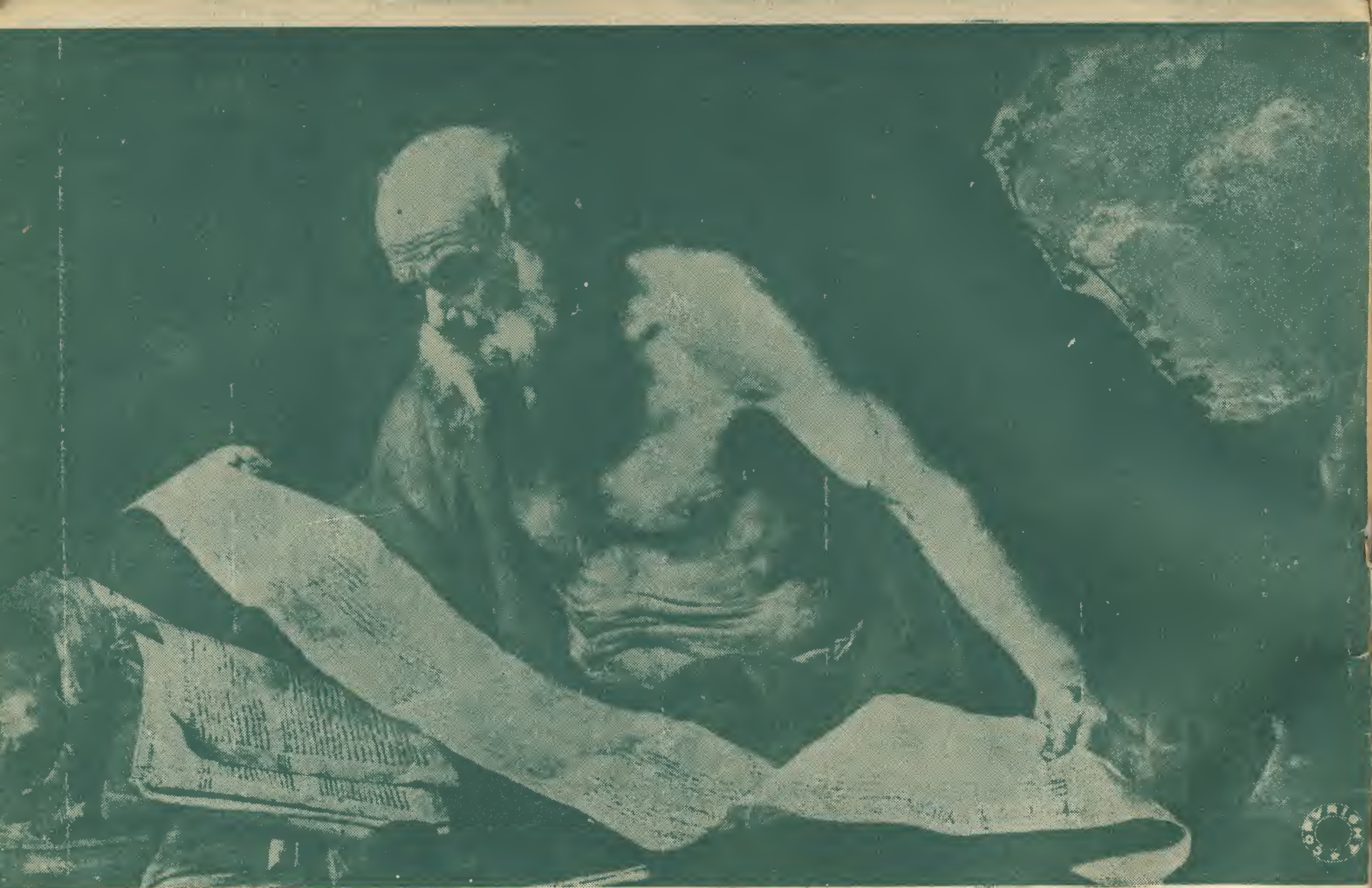
Obitelj

POŠTARINA UGOTOVU

30 RUJNA 1934
BROJ 39

SVETI JERONIM — Naslikao Ribera — Nalazi se Galleria Borghese u Rimu

VJERNOST DOBROJ HRVATSKOJ KNJIZI

Starac seljak iz okoline Zagreba u svojoj jednostavnoj, čistoj i lijepoj usrdnoj nošnji kupuje knjige.

»Kume, pa vama je već sigurno sedamdeseta! Vidite li vi uopće još čitati?« draška netko starca dobronamjerno. A seljak odgovara ozbiljno:

»Star sam star, i teško već vidim. Ali kak' spravljam za zimu hranu, tak' mi dom ne more ostati bez »Danice« i jeronimskih knjig'. Mi smo stari, vjerni Hrvati!«

Seljak je časkom otkrio svoju sijedu glavu izgovarajući:

»Čast i dika našem Društvu sv. Jeronima!«

»Mi smo stari, vjerni Hrvati«, to je ono najviše, čime je starac seljak mogao označiti vrijednost svoje kuće. A u toj jednostavnoj, kratkoj rečenici nehotice smo osjetili i jednu osudu, ukor ili bar opomenu. Mi mladi i mlađi!

Jer, kakva je naša vjera i vjernost? prema Crkvi i narodu. Nijesmo li mi pomalo dotjerali već dotle, da nam je nekako začudno, možda čak i smiješno što starac seljak skida šešir spominjući ime jedne naše hrvatske prosvjetne ustanove?

Jesmo li mi na primjer bar članovi toga Hrvatskoga Književnoga Društva sv. Jeronima u Zagrebu?

Jesmo li mi u tu našu staru, vrijednu književno-prosvjetnu ustanovu doprinijeli barem zrnce?

A ako nijesmo još članovi ove naše najveće prosvjetne zajednice, treba da se u Društvo sv. Jeronima učlanimo sada, o blagdanu sv. Jeronima, jesenas, zimus. (Upisnina i članarina jedanput zauvijek iznosi samo 10 dinara!)

Rodoljubna je dužnost biti članom Hrvatskoga Društva sv. Jeronima!

A jeronimsko članstvo daje još i pravo i pogodnost, da svaki član dobiva svake godine članska jeronimska izdanja uz polovičnu cijenu. Ove godine dobivaju jeronimski članovi devet knjiga za ciglih četrdeset dinara, ili pet knjiga za dvadeset dinara. I te jeronimske knjige trebala bi da imade svaka hrvatska ku'a. Sami naslovi tih knjiga pokazuju, kako je raznolik, svestran i zanimiv njihov izbor. Tu je jedan roman (»Krvavi sabor« od M. Mayera), jedna zbirka pripovijedaka (»Pod čađavim krovom« od V. Grmovića), jedna povijesna knjiga (»Hrvatski preporod u Dalmaciji« od dra R. Horvata), jedna knjižica iz područja higijene (»Zdravlje sela« od B. Brlića), jedna iz domaćinstva (»Domaćica u kuhinji« od Marije Cezner), jedna iz gospodarstva, dvije vjersko-odgojne (»Evanđelist« od nadbiskupa I. E. Šarića i »Temelji kršćanskog života« od dr I. Blaževića), a povrh toga još i kalendar »Danica« za g. 1935., pun poučnog i zabavnog štiva i slika.

Mnogo knjiga za malo novaca, zar ne? Hoćete li ih dakle odmah nabaviti?

Možda ćete reći, da nemate vremena za čitanje? Ili da baš nisu sve te knjige za vas?

Sjetite se onoga starca seljaka, koji je na upit, hoće li moći još čitati sve te knjige, odgovorio: »Star sam, i teško već vidim... ali... mi smo stari, vjerni Hrvati...« Jer vjerni Hrvat mora pokazati i vjernost prema dobroj hrvatskoj knjizi.

Slika na naslovnoj stranici: **Radost u seljačkoj kući, nad novim jeronimskim knjigama** — *Naslikao V. Mirosavljević*

OBITELJ ILUSTROVANI TJEDNIK

U ZAGREBU, 30. RUJNA 1934

KRUH I KNJIGA

Neku siromašnu seljačku obitelj pritisnula velika bijeda. Otac otišao u tuđi kraj za zaradom, a žena ostala sama s troje male djece. Najstarijem je bila peta godina. Jednoga dana nestalo i kruha. Što sad? Jadna žena samo što ne svisne od očaja. Išla bi raditi, pa bi valjda zaradila suhi kruh, ali kome da ostavi sitnu djecu?

»Mama, kruha!« viče najstariji sinčić.

Gladan je. Glas mu je, kao da zapovijeda. A mati se okrenula pa briše suze.

»Mama, daj kruha!« ponovi dijete jače.

»Nema, drago dijete,« odgovara mati.

»Daj, makar da nema!« odlučno će mališan.

Što je kukavna mati na to odgovorila i kako je dalje bilo, ne znam. Samo ovoliko sam čuo pričati od svoje pokojne majke. I ta me istinita priča prati od mladosti moje. Ucijepila mi se u dušu i često mi se vraća u sjećanje. I nehotice tada u njenu zrcalu gledam bijedu oko sebe...

Ta gdje danas nema bijede? Sve nas je opkolila. Sve nas je zarobila.

»Kruha! Kruha!« kao da odjekuje na sve strane, kudagod se okreneš. A u tom poviku čuješ kao jeku: »Živjeti hoćemo! Dajte nam, što nam je za život najpotrebnije! Kruha! Kruha!«

I Krist je ljubeći najviše one, koji su u bijedi i nevolji te po tom najpotrebniji pomoći Božje i ljudske, naučio čovječanstvo, da moli za kruh svagdanji. I s tom Kristovom molitvom sišao je blagoslov neba na kruh.

Zato je kruh u kršćanskim kućama kao neka posvećena hrana. Kadgod je moja majka uzimala hljeb, da ga načne, najprije je načinila na njegovoj donjoj strani nožem znak križa, a tek onda ga zarezala. I učila nas je, da se ostaci kruha ne smiju bacati na zemlju, jer bi Bog kaznio onoga, tko gazi po kruhu. A u našim seljačkim kućama je bio lijep stari običaj: ako komadić kruha padne na zemlju, seljak ga digne, obriše i poljubi, kao da ga moli za oproštenje.

Što je kruh tijelu, to je danas u neku ruku knjiga duši. Premda i danas ima na svijetu takvih naroda, kojima kruh nije glavna hrana kao nama, ipak nam je teško pomisliti, kako bismo mi mogli živjeti bez našega kruha. A valja reći, da su oni narodi, koji se ne hrane kruhom, zaostali i neprosvijetljeni. Po tom je eto i kruh neki znak, na kakvom je stepenu prosvjete i napretka koji narod. Time se eto približujemo još više poredbi između kruha i knjige. Zar nije knjiga pravi i glavni nosilac prosvjete i napretka? Bez knjige ne možemo ni da zamislimo bilo kakvu prosvjetu. Bez knjige ne može se ni pojedinac ni narod nadati nikakvom boljitku.

Kudgod se ogledamo, vidimo, da bolje napreduju gradovi od sela: to je zato, što se u gradovima više čita nego po selima. A gdje kod naprednijih naroda i seljaci više čitaju, tamo su oni daleko napredniji od naših seljaka.

Treba uzeti i čitati knjigu, kao što uzimamo i jedemo svaki dan kruha. Treba da i u molitvi, kad spominjemo kruh naš svagdanji, pomislimo i na knjigu svagdanju, na taj duševni kruh.

Sve bi to, reći će mnogi, tako i dobro bilo, da za knjigu ne treba novaca, kojega eto danas nema pa nema. Tkogod to rekne, toga treba da podsjetimo na ono dijete, koje je gladno kruha reklo majci: »Daj, makar da nema!«

I naći će se onda i za knjigu kao i za kruh. Jer ne živimo od novca nego od hrane: od kruha i knjige...

DR JOSIP ANDRIĆ

Slika desno:

OVIH DEVET KNJIGA ŠALJE HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA OVE JESENI PO NAŠIM SELIMA I GRADOVIMA

Donje tri knjige 10 Din, donjih pet knjiga 20 Din, a svih devet knjiga 40 Din za jeronimske članove

Iz putopisa po Siciliji

ANTIKRIST NA SICILIJI

Kad sam se na povratku iz Sirakuze opet našao u Kataniji, koja kao da je sva izrasla iz Etnine lave, — tako se tlo crni svud oko toga grada, — bilo mi je žao, što se ne zadržasmo tu, da se uspnem i na taj vulkan, kao što sam prije nekoliko godina bio na Vezuvu. Ili da barem načinim kružni put željeznicom, koja već četrdeset godina obilazi dan na dan unaokolo Etne uspinjući se od Katanije malo uzbrdo, zaokružujući kao sa strahopočitanjem oko vulkanove gorske skupine i vraćajući se u krugu opet amo do mora. A u tom krugu kao začarani kralj ponosno stoji tajanstveni vulkan, koji diže 3274 m visoko pod oblake svoju snježnu bijelu glavu i snuje ognjena iznenađenja, od kojih, kada provale, strepi cijeli ovaj vedri i nasmijani kraj.

Samo izdaleka bilo nam je moguće promatrati to ognjeno brdo Sicilije, kada smo se od Katanije zaputili kroz sredinu otoka prema Palermu. Zaogrnuta oblacima krila se Etna našem pogledu, kao da joj nije drago, da je svojom radoznalošću bunimo u njenoj divljoj tromosti i samosvijesnoj namrgođenosti, kojom smućuje bezbrižno vedri dojam cijele okolice. Ili možda baš ta Etnina mrka sjena, koju baca na zapadni dio Sicilije, samo još pojačava svijetle dojmove, kojima ti se duša puni, kad prolaziš kroz te sunčane sicilijske krajeve.

Dok nam je vlak za toplog svibanjskog dopodneva jurio kroz Katanijsku ravnicu prema dolini Dittaino, i dok sam upirao pogled prema Etni, sjetih se, kako se ovim Etninim krajem zanosila Selma Lagerlöfova, te je u nj stavila događaje jednog od najljepših svojih djela: amo je dovela svog Antikrista, da oko njega zaplete jedan od najsnažnijih romana, što sam ih uopće u svomu životu upoznao. Tu na južnoj strani Etne u blizini Katanijske ravnice mora negdje biti ona poluokrugla, od lave pocrnjela dolina, u kojoj je kamenita pustoš okružila mjestance Diamante, nekadanje sjedište sicilijskog Antikrista, koji je odatle pokušao stvoriti svoje kraljevstvo od ovoga svijeta u bezazlenim dušama, što se nađoše oko njega. I jedno je od njegovih čudesa prema Lagerlöfičinu romanu i željeznica oko Etne...

Sav sam se bio zanio u ono, što sam nekada čitao u »Čudesima Antikristovim«, romanu velike švedske spisateljice, te mi se činilo, da cijeli taj Etnin kraj, oko kojega sad evo prolazim, oživljuje preda mnom u onim osobama i događajima, što mi po tom djelu ostadoše tako nezaboravno u pameti. I sad mi je bilo, kao da u Etni gledam, kao ono u tom romanu, kralja sviju brda sa snježnom krunom na glavi, sa hrastovom šumom u bradi, s vinovom lozom oko bokova i s narančinim gajevima do nogu, kralja, oko kojega kleče sva brda unaokolo i ne usuđuju se dići pogleda k njegovu licu. I legenda o kralju Artusu, koji sjedi u Etninoj šupljini, i priča o tri magarca katanijskog biskupa, koji pobjegoše tom ukletom kralju, i priča o jednookom divu-kovaču u crnom gradu, koji čuva pas sa mnogo glava, i priča o vulkanovu strahu pred katanijskom sveticom Agatom — sve je to sad nagrnulo tu pred moju dušu, kao da provališe vulkanske erupcije davno proživljenih vizija, koje se sakriše i pritajiše negdje u tajnim zakutcima moje nutrine, da evo sada najedamput navale na me svojom zamamnom čarobnošću i da me povuku u svoje začarano carstvo...

»Mongibello!« mora da sam glasno kliknuo u tom svom sanjarskom zanosu, jer me je suputnica, koja je nedaleko od mene isto tako gledala kroz prozor vagona prema Etni, prenula nenadanim pitanjem:

»Što je to Mongibello? Grad?«

Najprije sam se morao sabrati, pa tek onda odgovorih:

»Zar ne znate, da je to domaći naziv za vulkan Etnu?«

»Nisam nikada čula. A šta ta riječ znači?«

»Ako se još dobro sjećam, Selma Lagerlöf je u svom romanu napisala, da Mongibello znači brijeg nad bregovima.«

»U romanu,« začudi se simpatična suputnica, koja je možda isto tako kao i ja željno hvatala svaki novi dojam i svaku stvar, što bi nam se putem pružila, samo da joj ni najmanja sitnica ovog našeg putovanja ne izmakne.

»Zar vi, gospođice, ne poznajete roman ‚Čudesa Antikristova' od Lagerlöfove?«

»Ne poznam.«

»Pa to je zapravo roman Etne i ove njene okolice. To je roman ovih ljudi, što živu u ovom kraju, a s kojima se eto ne ćemo sastati...«

»A što ima Antikrist sa svojim čudesima tu posla?« u čudu me je pitala.

Kad joj ispričah ukratko priču o imitaciji kipa kapitolijskog malog Isusa, koji smo prije nekoliko dana vidjeli u Rimu, bila je moja suputnica baš tako njome zanesena, kao što sam to ja bio, kad sam penjući se jednom na Zagrebačku goru isto tako prvi put bio čuo za tu priču. A kad joj još rekoh, da je švedska spisateljica u tom svom Antikristu zapravo htjela prikazati personificirani socijalizam, nad kojim na koncu romana Bijeli Starac sa Petrove stolice izriče proročku osudu, učini mi se, kao da vidjeh, kako je u lijepim zjenicama mlade suputnice zadrhtao čudan neki sjaj, nad koji se same od sebe spustiše vjeđe, da me ne omami...

A Mongibello je ostajao dotle sve dalje zanama. Zađosmo među brežuljke i brda, te smo ga na časove gubili s vida, da ga onda u sve većoj sjeveroistočnoj daljini opet spazimo, dok nam negdje kod grada Enne, što se u obliku potkove savio na visoravni, nije posve nestao

(Svršetak na str. 753.)

DALMATINSKI SELJAK

Zemljopisne prilike svake zemlje mnogo utječu na život naroda, koji u toj zemlji žive. Putujući kroz neki kraj možeš već po tom, kakva je to zemlja, mnogo prosuditi, kako tu narod, osobito seljak, živi i kakav mu je rad. Stanovnici ravnicâ sasvim će drukčije graditi svoje kuće, raspoređivati svoja sela i baviti se sasvim drugim seljačkim poslovima, nego stanovnici krševitih brda. Na kamenitu brdu ne će biti plodnih žitnica, a seljaci nepreglednih ravnica ne će zidati svoje zgrade od kamena. No oblik zemlje ne utječe samo na seljačko zanimanje, nego i na njegovo duševno raspoloženje; na njegovu narav.

Tako i našem dalmatinskom seljaku već sama zemlja, na kojoj živi, određuje zanimanje i narav. Tvrdi i opori krš ne daje mu dovoljno plodina, koje bi mu dostajale za pristojan život. Ne može on, kao što to rade seljaci plodnog Banata, zasijati jednom na godinu žito, pa bezbrižno čekati, da mu urodi bogatom žetvom. Samim žitom ne bi dalmatinski seljak nikako mogao da udesi svoje živovanje: škrta ga priroda sili, da se zanima i za druge privredne grane pa da i od njih nastoji izvući nešto za koricu svagdašnjega kruha. Tako njegovo zanimanje dobija raznolik izgled. Dalmatinski se seljak tijekom godine prihvaća najraznolikijih poslova: sad radi oko vinograda, sad oko vrtova, sad ide u bregove na pašu, sad pravi vapnenice, sad siječe drvo za prodaju, sad bere ružmarin, sad ide na ribolov... Ta raznolikost njegova zanimanja čini ga okretnijim i žilavijim. Dalmatinac je gibak, ali i tvrd, žilav. Pored toga vedrina njegova obzorja, divni vidici s krševitih gora, nepregledna morska pučina — otvaraju i njegov duhovni vidik i ulijevaju u njegovo raspoloženje vedrinu i svježinu, koju rijetko poznadu stanovnici ravnica i kotlina.

No i sama Dalmacija raznolika je svojom površinom, pa

ORANJE U SINJSKOJ KRAJINI U DALMACIJI — Foto A. A.

i u njoj ima blizih sela, koja se vrlo razlikuju svojim shvaćanjem i radom. Odatle i neprestane rugalice jednog sela drugome ili jednoga kraja drugome. Kotorani su nešto drugo nego Dubrovčani, Boduli s otoka i primorja sasvim su nešto drugo od stanovnika dalmatinske Zagore, recimo iz sinjske krajine, koja i nije baš tako daleko od mora. More mnogo znači za dalmatinskog primorca: nesamo da ga obogaćuje novim zanimanjima, nego ga i neprestano veže sa drugim narodima, tako da je primorac postao šireg vidika, prosvijetljeniji i bogatiji iskustvom.

Slaba zemlja prisilila je mnoge dalmatinske seljake, da sele u daleki svijet »trbuhom za kruhom«, ali kudgod se potucao po svijetu, uvijek se s radošću sjeća svoje zemlje i k njoj se opet vraća. Ona mu je uza sve njeno siromaštvo ipak od svega na svijetu najmilija.

P.

DVA PRAVEDNA BRATA

Ukrajinska narodna priča

Kad je Isus prolazio po svijetu među svim narodima nije nigdje na čitavom svijetu mogao naći pravednosti. Tek na samom kraju svijeta živjela su dva brata, od kojih se jedan zvao Josip, a drugi Safat*: Josipu je pripadala gora, a Safatu dolina. Josip je bio oženjen, imao je ženu i djece, a Safat još nije bio oženjen. Njihove su kuće bile jedna do druge. Na dvorištu su slagali žito, a po sredini je bio postavljen plot, da se zna, što je Josipovo, a što Safatovo.

Kad je Josip tako slagao žito, bacao ga je preko plota u Safatovo dvorište, jer je sam u sebi govorio ovako:

»Ja sam već oženjen i vidim dakle, što mi sve treba. Ali Safat još nije oženjen pa zato on ne zna, koliko mu je čega potrebno, da li mnogo ili malo.«

Mislio je, da Safat ništa ne će opaziti.

Ali i Safat je isto tako radio: slažući žito u svome dvorištu bacao ga je i preko plota u Josipovo dvorište, da on o tom ništa ne zna. I mislio je ovako:

»Meni još ne treba toliko, koliko treba moj oženjeni brat.«

Tako je svaki od te dvojice braće drugom htio više priuštiti nego sam sebi.

Kad je onamo došao Isus, reče sam sebi:

»Prošao sam cijeli svijet, sve njegove krajeve i sve narode, ali nigdje nisam našao pravednosti, nego tek ovdje među ovom dvojicom braće.«

I kao što je pravednost bila sačuvana među tom braćom, tako će tu biti izvršena i na koncu svijeta: u Safatovoj dolini i na Josipovoj gori bit će Posljednji Sud.

* U Svetoj je Zemlji kraj Jerusalema dolina Josafat. Ime te doline razdijeljeno je u ovoj priči na dva imena ove braće: Josipa i Safata. Za dolinu Josafat postoji vjerovanje, da će ondje biti održan Posljednji Sud, a to vjerovanje upleteno je i u ovu priču.

JANINA PJESMA

(Nastavak)

ENGLESKI NAPISALA FLORENCE L. BARCLAY – PREVODI VOJMIL RABADAN

»Deryck, moj je život bio uvijek samotan. Nikada nisam bila nekome neophodno potrebna, nitko nije nikada pokušao da upozna pravu suštinu moje naravi!«

Doktor je otvorio napola usta, kao da je htio nešto reći, ali onda je stisnuo usne i zadovoljio se time da odgovarajući kimne glavom.

»Nikad nisam bila ljubljena onom apsolutnom ljubavlju, koja nas stavlja na prvo mjesto u nečijem srcu, a ni ja sama nisam nikada tako ljubila. Mnogima sam bila veoma privržena, ali velika privrženost nije ljubav, danas to znadem.«

Liječnikov profil isticao se ponešto blijedo na zelenome naslonu njegovog fotelja, ali on se nasmiješio odgovarajući:

»Sasvim točno, draga, to su dvije razne i posebne stvari!«

»Imam mnogo prijatelja, većinom mlađih od mene, koji me nazivaju ,miss Champion' u mojoj prisutnosti, a ,mila stara Jane' za mojim leđima.«

Liječnik se nasmiješi. Tä i on je sam često čuo, da je tako zovu, doduše uvijek s iskrenom simpatijom.

»Uopće se muškarci bolje slažu sa mnom, nego li žene,« nastavi Jane. »Žene gledaju u meni jak duh, pa me se boje. Mojim mladim prijateljima ja sam povjerljiva osoba, starija sestra, u koju čovjek može imati povjerenja. A među mojim prijateljima, Deryck, bio je i Garth Dalmain.«

Jane časak zastade, a liječnik je šuteći čekao, da nastavi.

»Uvijek me je zanimao, zacijelo zato, jer je bio tako originalan duh, tako divan kozer, a možda i zato, premda nisam toga bila svijesna, jer je bio tako lijep. Osim toga u okolnostima našega života bilo je mnogo sličnosti: oboje smo siročad, oboje smo bogati, ni jedno ni drugo ne moramo odgovarati nikome za svoja djela. Malo pomalo postali smo vrlo intimni. Razgovarali smo slobodno o ženama, koje su se njemu sviđale, i ja sam se zanimala da pogodim, koja će konačno zadržati njegovu maštu. Ali jednog se lijepog dana, u pola sata, sve to promijenilo. Bili smo oboje u Overdene-u, usred mnoštva uzvanika, a tetka Georgina priredila je koncerat, na koji je moralo doći čitavo susjedstvo. Madame Velma otkazala je u posljednji čas. Tetka Gina bila je očajna. Trebalo je učiniti nešto. Ponudila sam, da ću ja zamijeniti Velmu i pjevala sam.«

»Aha!« primijeti liječnik.

»Pjevala sam *Ružarij*, romancu, koju je Flower zatražila od mene posljednji put, kad sam bila ovdje. Sjećate li se?«

»Sjećam se.«

»Tada se sve između mene i Gartha promijenilo. Opazila sam, da ga je glazba jako dirnula, ali mišljah, da će taj dojam do sutra iščeznuti. Ali to se nije dogodilo: dani su prolazili, a on se nije mijenjao, i ja sam osjetila, da sam po prvi put u životu nekome potrebna. Čim sam unišla u neku sobu, sigurno sam osjetila, da je on smjesta naslutio moju prisutnost, čim sam izišla iz sobe, morala sam biti svijesna, da će on osjetiti i požaliti moju odsutnost. Shvatila sam sve to, a ipak, premda ovakova tvrdnja izgleda nevjerojatna, nisam dokučila, da je to ljubav. Pomislila sam, da je to samo duboka simpatija među nama. Čitave smo satove provodili u glazbenom salonu, i kad bi se njegovi pogledi zaustavili na meni, ja bih osjetila njihov dodir. A nisam mislila na ljubav! Ja nisam lijepa, a i mladost mi gotovo izmiče, a on je tako lijep, tako mlad, mlado božanstvo, čija mi je prisutnost ispunjala toplinom srce . . .

Eto, to su za mene bili dani, koji su slijedili nakon koncerta. A što se njega tiče, rekao mi je, da je slušajući me, kako pjevam *Ružarij*, imao objavljenje: objavljenje mog glazbenog dara, ali u prvom redu objavljenje mene same. Rekao mi je, da je do toga dana gledao u meni samo dobrog druga, ali da mu se tada učinilo, kao da se neka koprena razderala otkrivši mu ženu. Dodao je još, da sam mu se tada pričinila kao pravo utjelovljenje njegovog ženskog ideala i da je od tog časa mislio samo jedno: učiniti me svojom, žudeći za mnom, kao što nije nikad za ničim žudio.«

Jane ušuti i zagleda se u razbuktjelu vatru u kaminu.

A liječnik opet zagledao se u Janu. Već odavna je naslućivao, koliko je sakrivene nježnosti u njoj. Stoga je odgovorio:

»Ne čudim se, draga.«

Jane je bila zaboravila liječnika. Tu je postala opet svijesna sadašnjosti.

»To me veseli. Ali ja sam se naprotiv jako začudila. Ukratko, otputovali smo iz Overdene-a isti dan. Ja sam došla k vama, a on je otišao u

Shenstone. U petak sam i ja stigla u Shenstone. Kratki rastanak učinio je ponovni sastanak neizrecivo slatkim. U Shenstone-u se nalazila neka dražesna amerikanka Paulina Lister: Garth je bio oduševljen s njom, htio je da joj naslika portrait. Svi su bili uvjereni, da će je on zaprositi. A i ja, Deryck, i ja sam kao i drugi povjerovala u to, dapače sam mu i savjetovala, da to učini. Veselila sam se za njega, premda sam jasno osjećala, da za mene dan počima tek, kad se on pojavi, i da svršava, kad mi on zaželi laku noć. A to novo iskustvo, da sam prva u njegovim mislima, pozlaćivalo mi je život, — a ipak sam držala, da je to tek zanosno prijateljstvo. Ali one večeri, kad sam stigla u Shenstone, zamolio me je, da nakon večere izidem s njime na terasu, jer mora da govori sa mnom. Deryck, ja sam zamišljala, da me još jedamput zove moja uloga povjerljive osobe, i da će me on uputiti u svoje namjere sa miss Listerovom. Prožeta tim uvjerenjem izišla sam mirno i sjela na prsobran. Mjesec je prekrasno sjao. Čekala sam. A tada, Deryck, tada... Ne mogu da vam sve potankosti opišem. On je izlio preda mnom svoju ljubav kao rastaljeno zlato. Moja suzdržljivost, led mojeg uvjerenja, sve se to rastopilo pred Garthovim žarom. Ništa više nisam razabirala. Samo jedno: njegova je ljubav moja, za mene je. Ne mogu ništa protumačiti, Deryck, ne znam, kako se to zbilo, ali on se najednom našao pred mojim nogama naslonivši se na moje srce. Klečao je, njegove su me ruke obujmile. Ostali smo tako potpuno smireni. Bila sam sasvim njegova. Ne znam, koliko bih vremena bila ostala nepomična, ali on je podigao glavu i progovorio. Izrekao je samo dvije riječi. Te su mi riječi povratile svijest: Garth Dalmain molio me je, da budem ‚njegova žena'.«

Jane zastade očekujući, da će liječnik izraziti svoje čuđenje. Ali on se nije pokazao nimalo iznenađen.

»Pa zar je mogao da što drugo zapita? A što ste vi na to, draga?...«

»Ja sam ustala,« odgovori Jane, »jer sam osjećala, da je on, dok kleči tu, gospodar mojega tijela i moje duše. A neki me je instinkt opominjao, da najprije moj razum mora pristati, ako treba da se odlučim za brak.«

»Ah, Jane, vi ste tu dokučili jednu veliku istinu.«

»Možda. Ali skupo me je stajala. Udaljila sam Gartha i rekla sam mu, da mi treba dvanaest sati, da razmislim. On je bio siguran, tako siguran za mene, tako siguran za sebe, da je pristao ne protiveći se. Kad sam ga za to zamolila, odmah me je ostavio. Obećala sam mu, da ću se sastati s njime sutra ujutro u seoskoj crkvi. On je imao da ogleda orgulje u jedanaest sati. Znali smo, da ćemo biti sami. Došla sam. Otpravio je dječaka, koji mu je gazio mijeh, i pozvao me k stepenicama kora. Sretna sigurnost blistala je u njegovim očima, premda se suzdržavao. Nije se primakao k meni, dok je očekivao moj odgovor. Dala sam mu ga. Odbila sam odlučno pozivajući se na jedan razlog, koji nije mogao da pobije. Okrenuo se, izišao iz crkve, i od toga časa nisam ga više vidjela.«

Nastao je dugi mûk. Jedno plemenito srce čovjeka dijelilo je patnje drugog čovjeka nastojeći da se ne srdi prije nego li dozna čitavu istinu.

Janina je volja bila napeta, kao i u onom sudbonosnom času, i još se jednom uvjerila, da je imala pravo.

Konačno liječnik progovori gledajući je odlučno u oči.

»A iz kojeg ste ga razloga odbili, Jane?«

Prijateljev je glas najednom postao tvrd. Jane pruži ruke kao da moli.

»Ah, Deryck, moram pokušati, da me shvatite. Kako sam mogla da postupam drugačije, premda je to za mene značilo odreći se svega najboljega, što mi je život mogao da pruži? Vi dovoljno poznajete Gartha, pa možete da znate, koliko on cijeni ljepotu. On upravo treba, da bude okružen njom. Prije te nerazjašnjive promjene tisuću je puta razgovarao sa mnom otvoreno o tome, te mi je jednoga dana govorio o nekoj ružnoj osobi, čijoj se duši divio, pa je najposlije zavolio i njezino lice: ‚A ipak to nije bilo lice, s kojim bi htio da živiš ili da ga svaki dan vidiš pred sobom kod stola; ali hvala Bogu to nisam ni morao, a bilo bi to pravo mučeništvo za mene.' Oh, prijatelju, jesam li mogla da privežem Gartha uz lice, koje nema nikakva čara? Jesam li mogla da postanem breme te naravi zaljubljene u ljepotu? Znam, da se kaže: ‚Ljubav je slijepa.' Ali to je onda, dok ljubav nije unišla u svoje carstvo. Kad ljubav osvoji svoj cilj, pogled joj opet postaje bistar. Bračna ljubav nije slijepa. Pustite, previše sam ja živjela kao treća osoba s oženjenom čeljadi, a da ne bih znala, kako bračni drugovi gledaju jedno

na drugo, kad se slijepa obmama ljubavi raspline. Znam, da je Garth za vrijeme tih blagoslovljenih dana bio slijep spram moje nelijepe vanjštine, jer me je tako živo želio. Ali kasnije, kad bi se zasitio sve one duševne ljepote, koju ja mogu da pružim, i kad bi običan život opet započeo, dovodeći mu neprestano moje lice pred oči, zar bih ja mogla da podnesem, kad bih ga vidjela, da me je pogledao i odvrnuo pogled? I zar ne bi osjećaj grozne nemoći još povećao moju ružnoću? Možda bi k tome pridošlo razočaranje i ljubomora, i sve bi se to složilo, da me učini odvratnom. Pitam vas, Deryck, bi li ja bila mogla da podnosim te muke?«

Liječnik je promatrao Janu s izrazom stručnog zanimanja.

»Kako je točna bila moja diagnoza, kad sam vas poslao da putujete,« reče zamišljeno. »A ipak nijesam mnogo znao o vašem slučaju!«

»Ah, prijatelju, ne govorite sa mnom kao sa bolesnikom, govorite sa mnom kao sa ljudskim bićem i recite mi onako iskreno, kao što biste bili iskreni spram muškarca: jesam li mogla da privežem Gartha uz moje ružno lice? Jer vi znate, da je ružno . . .«

Liječnik prasne u smijeh; godilo mu je, da je malo rasrdi.

»Drago dijete,« reče, »da mi razgovaramo kao muškarac s muškarcem, ja bih vam mogao reći mnogo prilično oštrih stvari. Ali pošto sam ja muškarac, koji razgovara sa ženom, i to muškarac, koji odavna poštiva, voli i divi se jednoj vrlo plemenitoj ženi, odgovorit ću iskreno na vaše pitanje. Vi niste lijepi u onom smislu, kako se ta riječ obično shvaća, i ako vas netko voli, ne može da vam drugačije odgovori, jer se vama ne može lagati. Pretpostavimo dakle, da ste ružni, premda bih lako mogao naći dvanaestak vaših prijatelja, koji nešto takvo ne bi htjeli da potvrde. Ali vi ste *vi*. A kad već raspravljamo o vašem dragome licu, mogu da vam kažem, da je bilo doba, kad bih ja rado bio propješačio dvadeset milja, da ga vidim; da sam u otsutnosti tog lica uvijek želio da ga opet vidim, žaleći za njim svaki put, kad je odlazilo.«

»Ah, ali vi, Deryck, niste nikada bili prisiljeni da sjedite s njim za stolom!«

»Nažalost ne, ali uvijek me je ručak više veselio, kad je to lice bilo prisutno . . .«

I udari u smijeh.

»Oh, prijatelju, budite ozbiljni, zaklinjem vas! Ako mi ne date kakav dobar savjet, ova tako teška ispovijed bit će uzaludna.«

Liječnik se u isti čas opet uozbilji. Prignuo se i uzeo sklopljene Janine ruke u svoje.

»Oprostite, draga,« reče, »moja je najživlja želja da vam služim. Dopustite mi, da vam postavim nekoliko pitanja. Kako ste uspjeli uvjeriti Gartha Dalmaina, da je takva trica nepremostiva zapreka vašemu braku?«

»Taj mu razlog nisam uopće ni navela.«

»A koji dakle?«

»Zapitala sam ga, koliko mu je godina.«

»Što? zar ondje na stepenicama kora, dok je čekao vaš odgovor?«

»Da. Kad sam kasnije o tom razmišljala, uvidjela sam, da je to bilo grozno. Ali to je sredstvo upalilo.«

»Vjerujem! A zatim?«

»Odgovorio je, da ima dvadesetsedam godina. Ja mu rekoh, da je meni trideset godina, da izgledam, kao da mi ih je tridesetpet, a da osjećam, da mi ih je četrdeset. Dodala sam, da on može imati dvadesetsedam godina, ali da izgleda kao da ih ima devetnaest, te da sam dapače uvjerena, kako on često misli, da ih ima devet.«

»Onda?«

»Onda sam mu još rekla, da ne mogu uzeti za muža dijete.«

»A on je to potvrdio?«

»Najprije se silno začudio, zatim je odgovorio, da se pokorava mojoj odluci, jer da ja uistinu ne mogu poći za njega, ako ga smatram djetetom. Sišao je niz crkvenu lađu i izišao iz crkve. Više se nijesmo vidjeli.«

»Jane,« primijeti liječnik, »najviše me to čudi, da nije prozreo vašu laž, tā vi ste tome tako malo vični! Zacijelo niste uvjerljivo lagali čovjeku, koga ljubite.«

(Nastavit će se.)

PEDESETA GODIŠNJICA SLAVONSKOGA KJIŽEVNIKA

Upravo pred dva dana (28. rujna) navršio je pedesetu godišnjicu rođenja marljivi hrvatski pisac, nastavnik i kulturni organizator Rudolfo Franjin Magjer, Osječanin. Ne smije proći nezapažen taj jubilej, kao što se već uobičajilo kod svih naših prosvjetnih radnika, koji žive u provinciji, jer i oni ulažu vrlo mnogo truda i vrše vrlo važnu ulogu u cjelovitom zamahu duhovne narodne djelatnosti. Rudolfo Fr. Magjer zaslužuje posebnu pažnju i priznanje svojom ustrajnošću i neumornošću, koji karakteriziraju čitavo njegovo nastojanje. Rad je njegov mnogostran. Od malenih nogu kretao se u jezgri narodnoj, usisao njegov duh, upoznao život i običaje i kroz trideset i pet godina svoga rada (prvi put se javio g. 1899. u zagrebačkom »Pobratimu«) dao lijepi niz beletrističkih zbirki, koje iznose njegova zapažanja iz tog ambijenta njegova kretanja. Između dvadesetak zbirki pripovijesti, zapisa i pjesama ističemo njegove »Miholjčice i Valpovčice«, koje je za g. 1932. izdalo Jeronimsko Društvo popunjujući seriju pripovijesti iz različitih krajeva naše domovine. Posebnu pohvalu zaslužuje njegov organizatorski rad, kojim je uspio da oko sebe u osječkom Klubu Hrvatskih Književnika i Umjetnika okupi sve kulturne radnike svoje okolice, a od nemanje je važnosti njegov uzgojni rad, koji je vršio kao učitelj po različitim selima i kao školski nadzornik u Osijeku. Rodio se g. 1884. u Zemunu, a sada živi u Osijeku brižno nastavljajući raznoliko svoje djelovanje. Ističući njegovo značenje prigodom njegova jubileja želimo mu i dalje mnogo uspjeha u blagotvornom nastojanju za napredovanje i učvršćenje zdrave narodne prosvjete i u njegovu radu na polju književnosti. L.

SELJAK NA GRADSKOJ PIJACI

Izjutra je rano kola tovario,
Pa sve premišljava, što li će da proda
Iz svojega doma: veću vreću brašna,
Dva tri vijenca luka, što je za se svio,
Pô cente krumpira, deset turkinjica,
Korpu patlidžana, kupusnih glavica,
Graha, krastava i slatkih babura
S krpagom bundeva,
Da se tako zima do proljeća gura...

— Ej, nekada za to kupio sam ruha
Za rodbinu cijelu i još šećerlema!
A danas? — Sad čiča, sa sto raznih muka
Stane računati,
Stane nabrajati,
Stane dobrajati.
Što više računa,
U njegovoj duši
Sve se kida... ruši,
Pa čitava buna.
Onda ispočetka i prsti i ruka
Premeće sve cifre i brižljivo slaže,
Tek i puno kad je, sve to malo kaže.
Zato na čas stane,
Da malo odane,
Dok na koncu glava ne klone posvema,
Pa teško uzdane...

U polju već ševa
Zalijeće u selo, pa mjeri i pjeva
Na sve svijeta strane,
Dok vrabac, kô vrabac,
Sa grane na grane,
Od danas do sutra pravi nebrigane,
Skače vjerujući, da će za njeg biti
I soka i hrane,
Samo treba znati,
Gdje se može krasti...

Sa mislima takvim naš je seljak stigo
U grad, pa na vašar odmah ravno skrene
I čvrsto odluči: dođe li sam cigo,
Dati će mu robu, ako ima para.

I došla je neka čizmetina smjela,
Pa se vrze oko kola vašarskijeh,
Ne bi l' upecao za se kruha bijela,
A drugom, što Bog da!

— Što to cijeniš: Evo, dat ću ti pet banki
Za sve, pa da voziš. —
Gleda čovo, sluša; gleda obraz tanki,
Pa da nije svijeta, šaragljom bi smrsko
I tresnuo kupca, da mu pamet sleti,
A onda tko hoće neka mu se sveti.

Već se maši livše, al pred okom u čas
I žena i djeca i stari prolete;
Srce mu se stegne s mnoštva slika svojte,
Pa se predomisli.

DRUŠTVO KATOLIČKIH MUŽEVA U KRAŠIĆU, rodnom mjestu zagrebačkog nadbiskupa-koadjutora dra Alojzija Stepinca. — U sredini župnik Pavao Srketić

— Daj mi još pet banki, pa ću da ti vozim.
Kupac se nasmije i kaparu pruži,
Al ga u to gurne stara neka žena.
— Zar te nije Boga strah, kad nudiš mrvu,
Da na tuđi račun zaslužiš dva brvna?!
I zatim nadoda:
— Evo, ja ću tebi triput više dati,
A dala b' i više, ali jadna nemam;
Djeca jesti traže, pa im dati moram.
Kasnije pô sata vozili se skupa
I čiča je ženi snašo sve u podrum,
Na tavan i kud već treba da se spremi
Zaira za zimu.
Onda je u ljetnu zatjero prašinu
Ravno svojoj kući.
— Znaš, ženo, nijesam kupio baš ništa,
Već evo ti pare, pa ih dobro spremi,
Jer se ne zna, što dan iza noći nosi;
Teško je prodavat danas i za novce,
A još teže bit će onomu, što... prosi.

Gradska žena, što je platila pošteno,
Sklopila je ruke Maloj Gospojini:
Daj mi djeci zdravlje! A ti, zoro, sini
Našemu težaku,
Što i u svom mraku,
Gdje ga bijeda svija,
Ima dušu, ima srce medenije,
Što daleko više vrijedi, nego ona
Dotepena lija
S novcem... vašardžija.

Mrak je pao, pa se u san selom sprema
Sve, što na životu kini se i pati
Čekajući, noć da sve ovo pozlati.
I kolija prazna u osami drijema...

R. F. MAGJER.

Književnost

Dr. Franjo Grundler: KAD ĆE BITI PROPAST SVIJETA? Jeronimsko Svijetlo, svezak 6., Zagreb 1934., str. 32, cijena 1 Din. — U doba velikih kriza javljaju se uvijek »proroci«, koji naviještaju skori konac svijeta. A neuki u svom jadu i očaju često povjeruju takvim »proroštvima«. Tako i sadašnju opću krizu izrabljuju neki tamni elementi te obilaze neuku sirotinju po selima i gradovima trabunjajući o nedalekoj propasti svijeta. Najživlji su u tom adventisti, koji se u svom »proricanju« pozivaju na Sv. Pismo. Te lažne proroke raskrinkava ova temeljito i na uskom prostoru začudo neobično svestrano napisana brošurica. Pisac je tu dokazao veliko poznavanje i prirodnih i vjerskih nauka, a sve je znao tako logički i razmjerno tako razumljivo i lagano napisati, te se knjižica čita od početka do kraja s velikim zanimanjem. Komugod ona dođe u ruke, i seljaku i inteligentnom čitaocu, svaki će piscu i izdavaču biti zahvalan za tu sočnu i zanimljivu pouku, koja dolazi u dobar čas. Već dugo ovako valjane pouke o tako zamašitoj stvari nismo imali na hrvatskom jeziku. Sela će ovu brošuricu razgrabiti, samo ako oni, koji mogu za nju na selu da porade, **učine** svoje, da selo za nju doista sazna. **Bit će neoprostiv grijeh, tko u tom ništa ne učini.**

Henri Brochet: SV. FRANJO I ZAO ČOVJEK, preveo, dekoracije i kostime izradio te uvodom i uputama popratio Vojmil Rabadan, izdala Knjižnica Društvene Pozornice, svezak 12., jeronimska knjiga 453., Zagreb 1934., str. 32, cijena 10 Din. — Ovo je ovog ljeta već treća gluma, što je izašla u jeronimskoj pozorišnoj knjižnici, koja evo sad već broji 12 svezaka. Tim naši diletanti po selima i gradovima dobivaju sve veći izbor doista prvovrsnih gluma, koje su i na umjetničkoj visini. Ova gluma iznosi pred nas zgodu sa sv. Franjom, čiji blagdan ćemo proslaviti ovih dana, pa tom prilikom posebno na nju upozorujemo, da je svi, koji se bave priređivanjem diletantskih gluma, što prije nabave. A na samo to djelce, koje je izdano u lijepoj opremi, osvrnut ćemo se još posebno.

France Veber: KNJIGA O BOGU, izdala Družba sv. Mohorja kao šestu knjigu Znanstvene Knjižnice, Celje 1934., str. 452, cijena 108 Din, uvezana 124 Din. — Kad znamo, da je slovenska Družba sv. Mohorja slična pučka izdavačka ustanova kao naše Društvo sv. Jeronima, onda se treba diviti, što među njenim izdanjima nalazimo i posebnu Znanstvenu Knjižnicu, koja izdaje i tako omašna djela, kao što je to evo ova knjiga. To je duboko filozofsko djelo, koje raspravlja o znanstvenim putovima, što vode k Bogu. Knjiga je ujedno djelo s područja nauke o duši (psihologije), nauke o ćudoređu (etike) i filozofije života. Divna je to knjiga, na kojoj mi katolici Hrvati doista moramo zavidjeti braći Slovencima. Takvo što bismo i mi trebali za naše školovane ljude. To, što je u ovoj knjizi napisano, temelj je svakog ljudskog životnog znanja. Pa premda to nije bogoslovsko djelo, nego izvire iz svjetovnoga gledanja na život, ipak dolazi do istih zaključaka kao i kršćanska bogoslovija. Zato će ovu knjigu s uživanjem čitati i svećenik i svjetovnjak te je svima najtoplije preporučamo.

Dr A.

Dr Antun Grgin: ISTRAŽIVANJE STAROHRVATSKIH SPOMENIKA PO SPLITSKOJ OKOLICI, izdanje Hrvatskog društva za istraživanje domaće povijesti »Bihać« u Splitu, Zagreb 1934., str. 18. — Sada prvih dana listopada bio bi don Frane Bulić, da je živ, navršio 88. godinu života. Uspomeni tog najvećeg hrvatskog arheologa posvećena je ova knjižica, koja nam ukratko, ali pregledno i jezgrovito prikazuje, što je sve na polju arheologije postignuto u onom hrvatskom kraju, gdje je don Frane Bulić započeo i usredotočio glavno svoje arheološko djelovanje. To je okolica Splita, gdje je bilo središte stare hrvatske države, gdje su bili dvorovi prvih hrvatskih vladara i gdje su stari Hrvati došavši u ove krajeve našli visoku rimsku kulturu, koja je i na njih izvršila snažan utjecaj. Dok su ostali slavenski narodi tamo u devetom stoljeću još gradili drvene kuće i pokapali svoje mrtve u proste grobove u zemlji, Hrvati su gradili već kuće i dvorove od kamena i sahranjivali svoje odličnike u kamene sarkofage. Ova knjižica je zapravo slavospjev onim uspjesima, koji su na polju arheologije postignuti na temelju Bulićevih otkrića, pa daje izvrstan pogled na sve to. Preporučamo je zato svakom najtoplije.

Kazalište

Najbolja hrvatska opereta u Olomoucu. Opereta »Barun Trenk« od Srećka Albinija, koja je kod nas u četvrt stoljeća, otkako je nastala, doživjela toliko uspjeha, izvodi se sada u subotu 29. rujna prvi put u gradu Olomoucu u Čehoslovačkoj.

Jean de Létraz: SREĆA U KUĆI, prikazana prvi put u Zagrebu 12. rujna. To je tipična francuska komedija, puna duhovitosti i vedrine, koja i neukusnosti znade salonskim izrazom prikazati. Nižu se doskočice naivno i neuvjerljivo, dok se ne započne objašnjenje čitave situacije. Radnja se odigrava u mansardnoj sobici u krugu mladih umjetnika, koji nemaju ni prebite pare u džepu, a koje neprestano diže vedri optimizam i šala. Novost je u komediji glazba A. Steinbrechera, koja je tu i tamo razbacala nekoliko šlagera, tako da komediju približuju opereti. No ta novost samo prekida normalni tempo radnje i uza sve imitacije, koje su u novije vrijeme po svijetu uslijedile, ne će se u komediji moći održati. Režiju je vodio Ka Mesarić, a glavne uloge su igrali Nada Babić, Gizela Huml, Rudolf Kukić, Vjekoslav Afrić i Ljubomir Jovanović.

Milan Begović: PUSTOLOV PRED VRATIMA, tragikomedija u 9 slika, koja se prvi put prikazivala 9. siječnja 1926., iznesena je u Zagrebu u novoj podjeli uloga 14. rujna.

Radio

Koliko sati na tjedan slušate radio? Takvo je pitanje jedan list u Danskoj postavio danskim radio-slušačima. Stiglo je vrlo mnogo odgovora, po kojima se vidjelo, da radio-slušači u Danskoj slušaju radio između 20 do 40 sati na tjedan, to jest 3 do 6 sati na dan. Zanimljivo bi bilo saznati, koliko naši radio-slušači na tjedan ili na dan slušaju radio.

U Lužici zabranjeno slušati čeških slovačke radio-stanice. Lužički Srbe, najmanji slavenski narod, hoće Nijemci sad pod hitlerovskom vlašću do kraja da ponijemče. Među ostalim zabranili su svakom Lužičaninu, koji ima radio-aparat, da ne smije nipošto slušati nijednu čehoslovačku radio-stanicu. Ako bude uhvaćen, da ipak sluša, bit će strogo kažnjen. To je baš tako, kao da kod nas u Jugoslaviji bude zabranjeno Nijemcima, da ne smiju slušati njemačke radio-stanice. Na to nitko i ne pomišlja. Ali eto hitlerovci u Njemačkoj su i to izmudrili za Lužičane, koji imadu jezik vrlo srodan češkom, pa je naravno, da je svaki svijesni Lužičanin rado slušao putem radija, što je na češkom jeziku mogao čuti, kad već Lužičani ne mogu da imadu svoju vlastitu radio-stanicu. A hitlerovci misle, da se tim širi među Lužičane slavenska svijest, pa hoće tom pošto-poto da stanu na put. Jer svatko pametan dobro zna, da uništiti slavensku svijest u nekom slavenskom narodu znači utirati put tuđinu, u ovom slučaju Nijemcima, da lakše provodi u tom narodu svoje planove.

Film

Chaplin u budućnosti. Poznati filmski komični glumac Charlie Chaplin sprema nov film »Svjetski građanin«, kojemu se radnja događa u budućnosti. Tu Chaplin dolazi u sukob s cijelom svojom okolicom, kudgod se okrene, jer je sav život u svijetu posve tehnički uređen (tehniziran).

Gradnja jerusalemskoga hrama za film. Francuski filmski režiser Julien Duvier izrađuje nov film »Golgota«. Za snimanje tog filma bit će u Alžiru u Africi sagrađen čitav hram jerusalemski, kakav je bio u Kristovo doba: 250 m dug, 225 m širok. Uopće se za taj film ne žali troška ni truda, samo da bude što veličanstveniji.

NOV PISAC BOSANSKOG SELA

Iako smo seljački narod, mi se Hrvati baš ne možemo pohvaliti, da imamo mnogo pisaca, koji u svojim književnim djelima obrađuju život našega sela i seljaka. Sve drugo vole naši pisci nego to. Prava je rijetkost, da se kod nas pojavi kakav dobar seljački roman, seljačka drama, a isto tako možete sve i sva prije dočekati, nego li lijepih seljačkih pripovijesti po časopisima i novinama, koje inače obiluju svakakvim pripovjedačkim štivom. Pa i katolički pisci premalo mare za selo, iako ipak više nego drugi.

Zato s posebnom radošću treba pozdraviti novu jeronimsku knjigu

VIKTOR GRMOVIĆ (H. STRAUCH), pisac knjige „Pod čađavim krovom"

»Pod čađavim krovom«, koja je bez sumnje najbolja pripovjedačka knjiga, koja se ove godine na hrvatskom polju pojavila sa sadržajem iz seljačkog života. Tu pred nas stupa pisac V. Grmović kao nov pisac našega sela. Iza Narcisa Jenka Bosna do Grmovića boljeg nije imala.

Iako Grmović (pravo mu je ime Hubert Strauch) nije novajlija kao pisac, jer perom radi već preko četvrt stoljeća, ipak mu je ovo prva samostalna knjiga. Zato tek sada pravo možemo prosuditi, koliko on kao pisac vrijedi i što sve možemo od njega još očekivati. A taj sud je najpovoljniji. Knjiga »Pod čađavim krovom«, koja je zapravo u malom cijeli seljački roman, dokazuje, da ju je stvorio književnik velike umjetničke sposobnosti, krasnog načina pisanja i dobrog dara zapažanja za ono, što perom treba da zahvati. Rado će je čitati i seljak i školovan čovjek... Kad mu je već taj prvi nastup tako uspio možemo se nadati, da tek za ovom knjigom dolazi pravi umjetnički uspon ovoga književnika, kojega eto zapade nada sve važna zadaća, da u hrvatskoj katoličkoj književnosti postane predstavnik kao pisac bosanskog sela. Dr J. A.

POZORNICA U GLUMI „SV. FRANJO I ZAO ČOVJEK" od Brocheta, koja je ovih dana izašla u jeronimskoj Društvenoj Pozornici

NADBISKUP ŠARIĆ OTPUTOVAO U JUŽNU AMERIKU

Svjetski euharistijski kongresi, koji se drže svake druge godine u drugom dijelu svijeta, postali su najveličanstvenija katolička slavlja. Prvi put smo iza svjetskoga rata i mi Hrvati katolici bili većim brojem učesnika zastupani na preklanjskom svjetskom euharistijskom kongresu u Dublinu (u Irskoj) sa preko 20 osoba, među njima sa nekoliko biskupa. Na ovogodišnji kongres u Buenos Aires (u Argentini) pošao je samo sarajevski nadbiskup dr. Ivan Ev. Šarić sa jednim svećenikom i s jednim lajikom. Kriza nije dala, da se skupi bar desetak hodočasnika, kako je radi velikog broja naših zemljaka, koji žive u južnoj Americi, trebalo da bude. Međutim stara domovina bit će eto ipak dostojno zastupana po crkvenom dostojanstveniku, koji po značenju zauzima prvo mjesto iza hrvatskoga metropolite. Nadbiskup Šarić otputovao je iz Sarajeva na taj daleki put 16. rujna, zadržao se u Zagrebu 3 dana, ukrcao se na prekooceanski parobrod u Trstu 20. rujna te stiže u Buenos Aires 7. listopada, gdje mu tamošnji Hrvati katolici spremaju krasan doček. Zadržat će se u Argentini 4 tjedna te 3. studenoga kreće u Sjevernu Ameriku. Stiže u Njujork oko 22. studenoga. U sjevernoj Americi ostaje 6 tjedana te istom 5. siječnja 1935. polazi natrag iz Njujorka, da tek iza sredine siječnja stigne kući. Dakle cijelo to putovanje sarajevskog nadbiskupa trajat će 4 mjeseca.

SVEĆENICI

Kad sam prvi put
sa sela došao u grad
(jedva sam znao čitati),
da učim latinski
i druge strašne stvari,
moji me školski drugovi,
gradski dečki, poučiše,
da uvijek, kad prolazi
(osobito izdaleka)
svećenik, treba ga
popratiti revenjem
i gavranskom drekom.

I ja, koji sam dotada
ljubio im ruke,
pridružih se zboru
i postadoh građanin.

Iza dvaest ljeta evo
svega me obuzima kajanje,
i molim vas, svi svećenici,
da mi oprostite i date
za svaki gavranski krik
za uzvrat svoj
sveti blagoslov.

P. MIGNOSI

SEDAMDESETA GODIŠNJICA ANDRIJE HLINKE

Slovaci imadu isto takvo književno društvo kao što je Jeronimsko Književno Društvo. To je Društvo sv. Vojtjeha u Trnavi, rodnom gradu kardinala Haulika. Na čelu tog društva je Andrej Hlinka, apostolski protonotar, koji je ujedno vođa katoličkih Slovaka uopće i najpopularniji čovjek u Slovačkoj uopće. Njegovo ime bilo je poznato još mnogo prije svjetskog rata, jer je kao borac za narodna prava slovačka bio trn u oku Mađarima te je od njih bio progonjen i zatvaran. Oduvijek je težio za tim, da se Slovaci s Česima združe u jednu državu. Njegov rad u ostvarenoj Čehoslovačkoj za autonomiju Slovačke njegovi protivnici krivo tumače. On uvijek ističe, da je njegovo osnovno načelo, da Česi i Slovaci ostanu nerazdruživi u zajedničkoj državi. Ovih dana navršio je veliki taj predstavnik slovačkoga naroda 70. godinu svoga života.

Slika desno:

SLOVAČKI VOĐA ANDRIJA HLINKA u društvu sa hrvatskim metropolitom drom A. Bauerom, mostarskim biskupom A. Mišićem i trnavskim biskupom P. Jantaušom u slovačkom gradu Trnavi u rujnu g. 1929. prigodom proslave kardinala Haulika, osnivača Društva sv. Jeronima

DOBRA STVAR U ZLE SVRHE

Kao što su kod nas večernje škole za šegrte, tako postoje u Italiji i naročite seoske poljoprivredne škole za seljačku djecu. Takva škola traje pet godina, a dijeli se u 2 tečaja: niži ili pripravni i viši ili stručni tečaj. Obuka traje 7 mjeseci na godinu, od 1. listopada do 30. travnja, obično uveče. U nižem tečaju obučava se 6 sati, a u višem 2 sata tjedno. U nižem tečaju poučavaju se ovi predmeti: talijanski jezik, računstvo, zemljopis, povijest, prirodopis, fizika i kemija. U višem tečaju poučava se u 1. školskoj godini poljodjelstvo uopće, a u 2. školskoj godini marvogojstvo, higijena i seljačko knjigovodstvo. U krajevima, gdje se gaje naročite grane gospodarstva, kao vinogradarstvo, voćarstvo, vrtlarstvo, šumarstvo, povrćarstvo, sirarstvo, mljekarstvo itd., posvećuje se pažnja također tim gospodarskim granama.

Obuka u nižem i višem tečaju je zorna: đaci praktično primijenjuju sve ono, što čuju od učitelja. Da obuka bude uspješnija ima svaka škola na raspolaganje skioptikon sa potrebnim slikama i razne zbirke, tako prirodopisnu, zemljopisnu, fizikalnu i kemijsku zbirku.

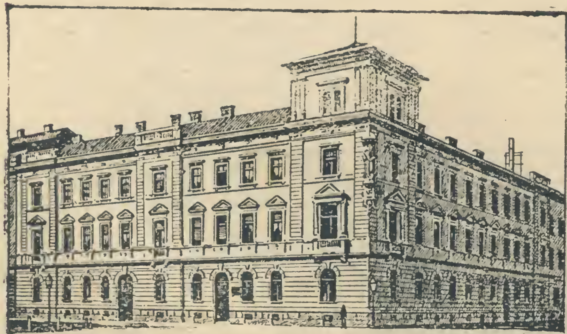
Đaci dobivaju besplatno knjige, teke, olovke, blokove za risanje i uopće sav školski pribor.

U nižem tečaju poučavaju učitelji seoskih osnovnih škola, koji su prije toga s uspjehom svršili poseban učiteljski tečaj. U višem tečaju poučavaju agronomi i veterinari.

Seljačko dijete stupa u tu školu, kad svrši pučku školu, i polazi je do svoje 16. godine.

Kada seljački mladić svrši tu školu, dobiva svjedodžbu, ali s njom ne dobiva prava na namještenje u bilo kakvom većem poljodjelskom poduzeću. Cilj je naime tih škola, da od seljačkih mladića stvori razumne ratare i valjane seoske gospodare, da im usadi ljubav prema zemlji i da ih odvraća od napuštanja rodne grude i bježanja u gradove.

Talijansko ministarstvo prosvjete otvara 1. listopada ove godine 40 takvih škola u posve hrvatskim i slovenskim selima. Samo se po sebi razumije, da se te škole u našim selima ne osnivaju zato, da se našemu narodu pomogne do gospodarskog blagostanja. Cilj je sasvim drugi i jasan. Da slavenska djeca ne zaborave ono talijanštine, što su je naučila u osnovnim školama — pišu talijanske novine — potrebne su te škole. Njihov cilj nažalost nije dakle gospodarsko prosvjećivanje našega naroda, nego odnarođenje. Tako eto dobra stvar ima da služi u zle svrhe. V. S.

Slika lijevo:
JERONIMSKA PALAČA U ZAGREBU

ŠTO SU SVE I OD KOGA SU NOVE JERONIMSKE KNJIGE?

Devet knjiga devet novih zvijezda prosvjetnica dolazi evo, da nam svijetli ove jeseni i zime na tmurnome putu današnjeg teškog života. A kakve su, šta nam nose i tko im je dao život? I to treba da znamo, prije nego ih primimo k sebi i prigrlimo.

Kalendar »Danica« je kao hambar krcata svakim duševnim blagom. Snesoše ga tu preko dvadeset ponajboljih pučkih pisaca, koji nam kazuju u pripovijestima, pjesmama i pouci, što je važno za naš narodni, prosvjetni i seljački život.

Velika pripovijest »Krvavi sabor križevački« pripovijeda nam događaje, koji su se tamo prije šest stotina godina događali u Hrvatskoj. Lijepo i zanimljivo je to opisao hrvatski katolički pisac Milutin Majer, najbolji naš pučki pripovjedač, koji već preko 30 godina daje jeronimskim čitačima svuda rado čitane povijesne pripovijesti.

Jedna poučna knjiga, koja dolazi kao treća po redu, dat će svakom korisne pouke za gospodarstvo i život.

To su tri knjige za desetaše, a dvadesetaši dobivaju još dvije, a to su:

»Evanđelist«, III. dio, donosi evanđelja za sve nedjelje i blagdane od Duhova do Velike Gospe. Sarajevski nadbiskup dr Ivan Evanđelist Šarić napisao je k tim evanđeljima opet nedostiživo krasne pouke, koje su lakim pučkim načinom pisane i zato svakom, bio seljak ili ne bio, srcu tako bliske.

Peta knjiga po redu je »Zdravlje sela«, dragocjena radi toga, što po njoj seljak prvi put ovako cjelovito dobiva pogled na sve ono, što je potrebno, da život na selu bude zdrav. A kako je zdravlje najveće blago na ovom svijetu, to nam najbolje kazuje, koliko treba svaki od nas da tu knjigu cijeni i čita. Napisao ju je profesor Bogdan Babić, koji je lanjske godine jeronimskim čitačima napisao knjigu o bolestima žitarica, a prije nekoliko godina knjigu »Građa svijeta«.

Nakon tih pet redovnih knjiga dolaze po redu evo pet izvanrednih:

Knjiga pripovijesti »Pod čađavim krovom« opisuje nam seljački život u bihaćkom kraju u Bosni. Lijepo ju je napisao V. Grmović, sarajevski sudac.

Knjiga »Temelji kršćanskog života« daje nauku o ćudoređu (moralu) na lijep način, kao što je njezin pisac, dr Ivan Blažević, senjski kanonik, prije nekoliko godina napisao knjigu »Obrana vjere« (pučku apologetiku).

Dr Rudolf Horvat, zagrebački profesor i povjesničar, koji je jeronimskim čitačima napisao već više lijepih knjiga iz hrvatske povijesti, evo sad u knjizi opisuje »Hrvatski preporod u Dalmaciji«. Tu saznajemo među ostalim, kako je u toj kolijevci nekadanjeg hrvatskoga kraljevstva tuđin nametnuo Hrvatima tuđi jezik, te je tek g. 1912. hrvatski jezik ondje postao službenim.

Posljednja knjiga u ovogodišnjem jeronimskom nizu namijenjena je našim ženama, a zove se »Domaćica u kuhinji«. U njoj se iznosi pouka o kuhanju, o hrani uopće te o priređivanju pojedinih jela napose. Napisale su je dvije dobre domaćice iz svog iskustva, Marija Cezner i Stanka Andrić, koje su pišući tu knjigu željele, da i seoske kućanice nauče, kako da se i u kućama na selu uvede bolji način kuhanja i priređivanja hrane.

To je eto tih devet novih jeronimskih knjiga. Lijepo opremljene, kao kad se djevojke na blagdane oblače u svečano ruho, polaze one sad od sela do sela. Tko da ih tako lijepe, tako vrijedne, tako dobre i tako mile ne primi?

ISTARSKI SELJAK I HRVATSKA KNJIGA

Za opći napredak čovjeka i naroda potrebne su dobre knjige. To treba uvijek imati na pameti. Živog prijatelja i savjetnika nemaš uvijek kraj sebe, a dobru knjigu možeš uvijek imati kao savjetnika, učitelja i prijatelja. Knjiga uči, zabavlja, tješi i uopće širi duševni vidokrug. Čovjek, koji čita, razlikuje se mnogo od onoga, koji ne čita. Novine su svakako potrebne i korisne, ali nijesu dovoljne, jer njihova je glavna zadaća javljati novosti. Prave pouke u svemu, što treba da znaš, naći ćeš jedino u knjizi.

Seljačkom je staležu knjiga još napose potrebna. Svi se drugi staleži obično bolje naobraze po školama u ranijoj mladosti. Najmanje od školske naobrazbe dobije seljak, pa je zato baš njemu najviše potrebna knjiga. Za gospodarski napredak potrebne su seljaku gospodarske knjige, ali su mu osim toga potrebne i zabavne i druge poučne knjige. U gospodarstvu prolaze najbolje oni seljački narodi, koji su se čitanjem knjiga najbolje naobrazili. A i pojedini čovjek u ljudskom će društvu uživati sve to veće poštovanje, što više zna.

Kod naprednih naroda imade svaki seljak svoju knjižnicu, iz koje svako toliko izvadi koju knjigu, da iz nje štogod nauči ili da mu ona posluži za zabavu. I kod nas bi tako moglo i trebalo da bude. Mi imamo, hvala Bogu, Književno društvo sv. Jeronima, koje već šezdeset i pet godina izdaje i širi dobru pučku knjigu baš za selo i seljake. Preko četirista pedeset lijepih i dobrih knjiga ugledalo je svijetlo za to vrijeme. Kad bi se sve te knjige sakupile i shranile u ormar, bila bi doista krasna knjižnica, s kojom bi se s pravom mogao ponositi i školovan čovjek, a kamo li ne seljak. I okoristiti se tolikim blagom, što je u tim knjigama pohranjeno.

Knjigu treba nabaviti, kupiti. Ali danas je baš seljaku najteže doći do novaca. Zato mnogi kažu, da nemaju čime kupiti knjigu. No zna se, da uza svu nevolju mnogi dinar pođe i danas svakom iz džepa i za posve nepotrebne stvari. Za sve se nađe novac, samo za dobru knjigu ga ne ćeš naći. Da gospodarska kriza i nevolja ne mogu biti uzrok, što seljak ne posiže u dovoljnoj mjeri za knjigom, najbolje nam dokazuje primjer naše braće u Italiji.

Sve do svršetka svjetskoga rata slalo je svoje knjige u Istru Društvo sv. Jeronima. Društvo sv. Jeronima je prije rata — dakle u doba, kad se hrvatska knjiga i po Istri nesmetano mogla širiti i čitati — imalo u Istri u svemu samo 500 članova. Iza rata pripala je Istra Italiji. Odonda jeronimskim knjigama Talijani brane, da se šire među istarske Hrvate. Zato je u Istri početkom 1924. godine osnovano posebno Hrvatsko Književno Društvo sv. Mohora za Istru, koje eto već punih jedanaest godina uz koledar »Danicu« izdaje tri druge poučne i zabavne pučke knjige svake godine. I to je društvo usprkos neopisivog fašističkog nasilja i lova za hrvatskom knjigom već prvih godina okupilo oko sebe 3500 članova. Dakle broj se predratnih jeronimskih čitača u Istri za nekoliko godina posedmerostručio. Kad bi Hrvati u Istri mogli tako slobodno širiti hrvatske knjige, kao što se tu kod nas mogu širiti jeronimske, sigurno je, da bi Društvo sv. Mohora danas imalo 10.000 članova, i to usprkos silne neimaštine i gospodarske bijede, kakve danas niizdaleka ne poznaje ni najsiromašniji kraj u našoj državi.

Istarski je seljak shvatio duh novoga vremena i upoznao vrijednost dobre narodne knjige. On tu knjigu veoma cijeni i marljivo je čita, a što u njoj korisna nađe, to upotrebi u svojem životu i gospodarstvu. Knjiga mu je ujedno i tješiteljica i najbolji prijatelj u danima, punima patnja i teškoća.

Ugledajmo se i mi u lijepi primjer našega istarskoga brata! Prigrlimo dobru i korisnu jeronimsku knjigu. Ako toga dosada nijesmo učinili, započnimo sada. Novac izdan za dobru knjigu nije bačen uludo. On će nam donositi obilne kamate.

V. S.

KNJIŽICE NA SAONICE, PA OD KUĆE DO KUĆE!

Više sam se puta navraćao u jedno sasvim maleno gorsko selo u Sloveniji. Već ga dobro znam. Ali nijesam znao, otkuda to, da je u tom seocu prošireno više dobroga pučkog štiva, nego u mnogom drugom kud i kamo većem mjestu.

Zimus sam vidio, čuo i razumio.

Jedva se svijet vratio kućama sa zornica, a pred kućom graja: »Idu knjige! Eto knjiga!«

Provirim kroz prozor iz seoske sobe, u kojoj sam noćio. A pred kućom saonice. Na saonicama velika škrinja krcata knjigama. Saone vuku dva seoska momka. Knjige vade iz škrinje djevojke u lijepoj narodnoj nošnji. Stari sjedokosi župnik (odavna je premašio sedamdesetu!), prati mlađariju, smiješka se i gotovo šutke motri revnost svojih župljana.

Tako »idu knjige« od kuće do kuće. Pred svakim se vratima saonice zaustavljaju. Djeca s grajom dozivaju ukućane. Djevojke pokazuju i nude knjige. Momci im pomažu. Starac župnik jedva dospije da štogod pridometne.

»Tko bi tu mogao da ne uzme!« veli moja domaćica noseći cijelu pregršt knjiga u sobu. Sve ih lijepo reda stolom. I sama se smije od radosti.

Hrlim, da pozdravim župnika i da mu čestitam. Ali on otklanja:

»Pa to je najjednostavnije. Knjižice na saonice, pa od kuće do kuće!«

Zar se ne bi moglo tako i po našim selima? Dr V. J. s.

ŽENE U SVETOJ ZEMLJI
ovako na mali ručni mlin same melju žito

Ženski svijet

SELJANKA KAO DOMAĆICA

Kakva je kuća, u kojoj nema domaćice? Nikakva. Život u takvoj kući pust je i bez pravoga reda. Tek domaćica daje kući pravi život. I kakva je domaćica, takav je sav život u kući.

U našim seoskim kućama ne posvećuje se dosta pažnje domaćici. Ne misli se na to, da domaćica mora vrlo mnogo znati za svoje kućne poslove: red držati u kući, prati, kuhati, brigu voditi o djeci, hraniti i odgajati perad i mnogo koješta drugo. Istina, svaka seoska djevojka već kod svoje majke može naučiti mnogo od sviju tih poslova. No krivo misli, tko misli, da je to dosta. Život ide naprijed, prilike se mijenjaju, pa se danas od svakoga više traži, nego što je nekad bilo. Isto tako i od žene. Danas je i s gospodarstvom drukčije nego prije trideset-četrdeset godina, i zdravstvene prilike su drukčije, i u našem odijevanju je nastalo i na selu znatnih promjena, i drugim svijetlom svijetlimo u svojim kućama, i drukčije su novčane prilike nastale — i tako bismo mogli još mnogo toga nabrojiti, što se sve promijenilo u kućnom životu od vremena naših djedova. Seljak se morao prilagoditi novim prilikama, a tako isto se to traži i od seoske žene.

Žena mora biti valjana, uredna, marljiva kućanica. Život u nečistoj i neurednoj kući nije nikakav život, a to će prije ili poslije biti i zdravlju ukućanâ na štetu. Žena mora znati dobro kuhati, jer od hrane živimo, pa kako se hranimo, tako će nam djeca napredovati, tako ćemo i mi imati dosta snage za svoje teške poslove, takvo će nam biti i zdravlje. Od toga, kakvu nam hranu naša domaćica kuha, mnogo zavisi, hoćemo li dugo sačuvati svoje zdravlje i da li ćemo dočekati dugu starost ili smrt prije reda. Kada je bolest u kući, opet je domaćica prva pozvana, da bolesnika njeguje, dok ne ozdravi. Štedljiva domaćica prava je blagodat za napredak kuće, jer čovjek zarađuje, a na ženi je, da štedi.

I tako bismo mnogo mogli nabrajati, da pokažemo, kako žena drži tri ugla kuće, a muž samo jedan. Zato ćemo u svom listu mnogo pažnje posvećivati odsada našim seoskim ženama, da nauče, što im u kući treba znati.

Majka i dijete

Majka, koja doji svoje dijete. Na selu svaka majka doji sama svoje dijete. U gradovima naprotiv često majke ne će da doje svoju djecu, nego ih hrane kravljim mlijekom priređenim za dijete. Međutim po prirodi je udešeno, da mati doji svojim mlijekom svoje dijete. Koja to ne čini, toj se priroda osvećuje na njenu zdravlju. Zna se, da dojenje djeteta koristi nesamo djetetu, nego i majci. Dijete od materinjeg mlijeka bolje uspijeva nego od kravljega. A i majka se od porođaja bolje i brže oporavlja, ako doji svoje dijete. Cijelo tijelo majčino se dojenjem upravo osvježuje. Često slabunjave i blijedolike žene dobivaju u onih 9 mjeseci, dok doje dijete, vrlo zdrav i jedar izgled. Ne događa se rijetko, da takva žena postane deblja nego prije. Majka, koja doji, može se više nadati, da će postati i ostati zdrava, nego li žena, koja ne doji svoje dijete.

Slika dolje:

UKRAS SA POCULICE (KAPICE ZA UDATE ŽENE)

Vez: pečki, plosni i ovijanac. Tamno obvijena mjesta mogu biti vezena crnom, ultramarin ili indigo-bojom. Točkasta mjesta drap ili zlatni oker. Okomito crtana mjesta svijetlo crveno, a koso crtana bordo (karnin)

Iz Osekovca u Moslavini, izradila Zorka Sever

Jelovnik

JELA OD RAJČICA

Juha od rajčica. Svaka kućanica i na selu i u gradu treba da skuha za zimu što više rajčica i spremi u bocama. Od tih rajčica moći će svaki tjedan tada po dva puta skuhati dobru juhu. Kuha se ovako: Načini zapržak od masti, sitno nasjeckanog luka, nasjeckanog peršinova lišća i malo bijelog brašna. Kad zapržak porumeni, nalij ga s malo vode i dobro promiješaj. Zatim nalij iz boce rajčicu, posoli i metni u nju malo šećera pa kuhaj. Kad ta juha prokuha, tada se zakuha s rižom ili trgancima ili okrugljicama od grisa. —

Umak od rajčica. Umak (sos) od rajčica je najpoznatiji umak i u građanskoj i u seljačkoj kući. Jede se s kuhanom govedinom, ali vrlo je dobro, ako se jede kaša od krumpira s tim umakom ili kuhana riža polivena tim umakom, a i okugljice od krumpirova tijesta su dobre s umakom od rajčica. Taj se umak pravi ovako: Načini zapržak od malo masti, sitno isjeckanog luka i malo prosijanog bijelog brašna. Kad zapržak porumeni, nalij na nj sok od rajčica (bilo svježih prokuhanih ili iz boce kao kod juhe), pa posoli, pošećeri po volji, dobro prokuhaj, da bude dosta gust.

Seljačke punjene rajčice. U Francuskoj se u seljačkim kućama priređuju punjene rajčice bez mesa ovako: Lijepe, zrele, tvrde rajčice se razrežu po polovici. Iz njih se izdube mekana sredina, koja se onda posoli i pobiberi. U to nasitno se nareže češnjaka i zelenog peršina, pa se primiješa još i mrvica od žemlje. Tim se pune one izdubene rajčice, zatim se poredaju u posudu, poliju dobrim uljem, metnu u vrelu pečenjaru i u njoj ostave 10 minuta. Kad se izvade, nose se na stol i jedu. Takve se punjene rajčice mogu jesti i same s kruhom, recimo za večeru, a mogu se nedjeljom jesti i uz pečenje.

S. A.

ŽITNICE SVIJETA

Nas Hrvata živi preko polovice u žitorodnim krajevima, koji su dio glavne žitnice Evrope. Ta e v r o p s k a ž i t n i c a počinje od žitorodnih krajeva Rusije, zapravo Ukrajine, te obuhvaća Rumunjsku, Bugarsku, Jugoslaviju i Madžarsku: to su države najrodnije žitaricama u Evropi. Iz te evropske žitnice, to jest iz tih žitorodnih krajeva opskrbljuju se žitom druge evropske zemlje, u kojima rodi premalo žita. Prije rata je težište te žitnice bila Ukrajina, jer se odanle najviše vozilo žito u zapadnu Evropu. Sad je Ukrajina radi boljševičke politike, koja je uništila seljačko gospodarstvo, izgubila svoju nekadanju žitnu važnost, a preuzele su njenu ulogu zapadnije države, osobito Rumunjska i Madžarska.

Izvan Evrope najvažnija je s j e v e r o a m e r i č k a ž i t n i c a, koju čine osobito istočni krajevi Sjedinjenih Država i susjedni im krajevi Kanade. Ali izvoz žita iz Sjedinjenih Država posljednjih godina pada, pa se i proizvodnja snizuje. Naprotiv u Kanadi proizvodnja raste.

Treća je po redu i važnosti j u ž n o a m e r i č k a ž i t n i c a. To je ponajprije Argentina, zatim države Paragvaj, Urugvaj, južna Brazilija i Čile. Najviše se žitarica odatle izvozi u Englesku i Njemačku. Kukuruz se iz nijednog dijela svijeta toliko ne izvozi, koliko iz južne Amerike.

Na četvrtom je mjestu u svijetu a u s t r a l s k a ž i t n i c a. Nju čini Australija. Njuzelandija i Tasmanija. Izvozi žito u Englesku.

Isto tako je za Englesku posebno važna i p e t a ž i t n i c a svijeta. To je Indija. Raste najviše tu kukuruz i riža, a izvozi se najviše opet u Englesku.

To su eto glavne svjetske velike žitnice, iz kojih se svijet najviše opskrbljuje i koje najviše utječu na cijene žitaricama u svijetu. Zato, što u tim žitnicama rodi svake godine ukupno više žita, nego što ga svijet može prekupiti i potrošiti, zato su cijene žita u cijelom svijetu tako niske. Ove je godine u Americi bila užasna suša, a i kod nas je manje rodilo žita nego prije, pa se očekivalo, da će cijene žitu skočiti. Jest, kad ne bi bilo goleme zalihe lanjskog žita, pa tako opet ima za prodaju više žita, nego što se kupuje. Tek ako bi zavladalo nekoliko ovako slabih godina i u Evropi i u Americi jednoj i drugoj, moglo bi se računati na veći porast cijene žitaricama u cijelom svijetu, pa i kod nas.

D r J o s i p A n d r i ć

K R A V E N A P A Š I — Foto Franjo Šolc

Iz naših sela

Seoski katolički dom gradi se u župi Bežlji kod Teslića u Bosni. Neumorni župnik Benković dokazuje gradnjom tog doma, što i u ovo teško gospodarsko doba ustrajnost i u najsiromašnijem kraju može da učini. Njegova župa broji samo 900 župljana pa će imati, čega nemaju ni kudikamo jače župe sa bogatijim vjernicima. Još je veća rijetkost, da ta župa u zajednici s okolnim župama izdaje vlastiti župski list. To je jedini seoski župski list u Bosni. I u Hrvatskoj postoji samo jedan: u selu Vinagori u Hrvatskom Zagorju.

U Ilači u Srijemu bilo je na Veliku i Malu Gospu mnogo svijeta izbliza i izdaleka na proštenju kod čudotvorne Gospe Ilačke. Tom je prilikom tu raspačano tisuću jeronimskih knjižica »Gospin plač«.

U Virju u Podravini izveli su križari 16. rujna seljačku glumu »Vuk u ovčjoj koži«, koju je napisao naš glavni urednik dr. Josip Andrić (izdala jeronimska Društvena Pozornica).

LAN U NAŠEM GOSPODARSTVU

Lan je vrlo važna biljka za naše kućanstvo. Žalibože da se kod nas uslijed jeftinoće pamuka skoro prestao obrađivati, ali to je veoma velika pogreška i šteta. Laneno je platno kud i kamo bolje i jače od pamučnog. Ali mnogo je posla oko lana. Koliko samo truda i muke treba uložiti, dok se ne dobije laneno platno. A za pamuk treba imati samo novaca. Međutim danas nema seljak novaca, pa bi dobro bilo, da se opet više bavi uzgajanjem lana. Zato evo o njen nešto da kažem.

Lana ima dvije vrste: ozimca i jarog. On je skoro jedina industrijalna biljka, koja je osim nizina i ravnica sposobna za uzgoj i na visokim, brdovitim položajima. Uspijeva najbolje na blagoj ilovači, koja nije ni preveć mokra, ali ni preveć suha. Jari lan voli zemlju, koja je prevrnuta u jeseni. On ne voli istom pognojeno zemljište, već ono, koje je pognojeno prošle godine. Najbolje uspije iza djeteline ili na uzoranoj livadi.

Jari lan raste dosta brzo. Treba 100 do 120 dana, da dozori. Što ga sijemo gušće, to je vlakno duže i finije. Tko sije lan samo radi sjemena, taj neka ga sije orijetko, jer se tako jače razgrana, ima više cvjetova pa daje više i ljepše sjeme.

Kad lan malo poodraste, treba ga oplijeviti, jer bi ga inače mogao zagušiti korov. Tko želi dobiti fino, mekano i sjajno vlakno, taj mora počupati lan odmah iza cvatnje. Tko opet računa više na sjeme, taj neka čupa lan kad je posve zrio.

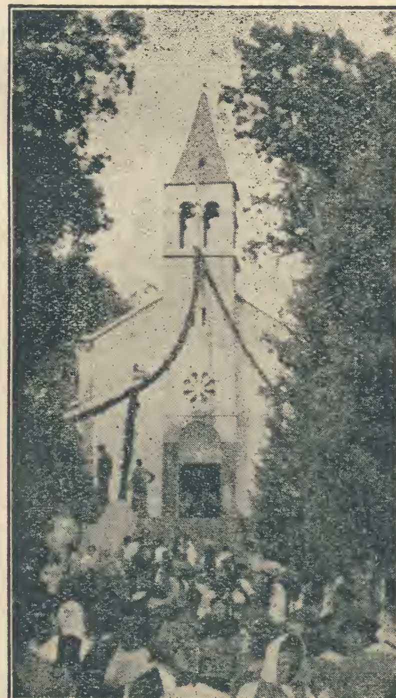
Lan se čupa, kad je suh, dakle kad se rosa osušila. Pri čupanju treba paziti, da čupamo samo njega. Travu i korov ćemo odbaciti. Osušene se vlati kvase u vodi ili na rosi, a tek onda se od njeg izrađuje kudjela za predivo.

Lan se lako izrodi. Zato moramo svaku treću ili četvrtu godinu mijenjati sjeme. Iz sjemena se dobiva dobro ulje za mastilarske i druge tvorničke svrhe. Lan je dakle veoma korisna biljka.

I v a n S i t a r i ć.

Narcis Jenko bio je ponajbolji hrvatski književnik iz Bosne ponosne. Knjižnica Dobrih Romana izdaje njegovo najopsežnije djelo — povijesni roman »Obitelj vojvode Hrvoja«, koje će sigurno biti vrlo rado primljeno od čitave hrvatske javnosti. Prvi dio tog velikog djela s ilustracijama Gabrijela Jurkića može se nabaviti i kod Uprave »Obitelji«.

Slika dolje:
CRKVA NA DALMATINSKOM KOSOVU KOD KNINA
proslavila je nedavno 200. godišnjicu
Foto Ivo Samardžija

Svjetski događaji

SADAŠNJA POLITIKA U EVROPI

Dvadeset i šest evropskih država (toliko ih naime ima u cijeloj Evropi) sada je u velikom političkom vrludanju. Udarilo nekakvo političko nevrijeme na Evropu, pa svaka država bježi pod svoj krov i sa strahom gleda, šta li nam to nevrijeme nosi. Zasad je to samo, kao kad udari pljusak i bura, no ako tako potraje, moglo bi i gore biti. Sačuvaj, Bože! Svaka država osjeća krizu i sve nevolje, koje navališe na današnji svijet. Iz svake sa strahom gledaju ljudi prema drugim državama, ne će li odakle iznenada zazveckati ratno oružje. Svaka država osjeća, tko joj je prijatelj a tko neprijatelj, pa gleda da se svojim prijateljima što više približi i tako zaštiti od neprijateljâ. Sklapaju se i nova prijateljstva, koja još jučer nitko nije ni slutio. Ta eto, pravo evropsko komešanje, za koje je teško reći, kako i kada će se opet srediti i smiriti.

Četiri su velike države, o kojima u prvom redu zavisi sudbina cijele Evrope: Francuska, Italija, Njemačka i Rusija. I Engleska spada k Evropi te je od sviju tih država i najveća i najjača, ali ona je ipak nekako po strani: nalazi se zapravo na jednom otoku Evrope, usko more je dijeli od Evrope, a i njena glavna vlast obuhvata zemlje, koje su daleko od Evrope po svim stranama svijeta. Engleska nema svojih velikih računa u Evropi. Ona je zadovoljna s onim, što sada ima u Evropi i nema tu skoro ni s kim nikakve svađe. Ali nije tako sa Francuskom, Italijom, Njemačkom i Rusijom. Te četiri velevlasti imadu velikih računa u Evropi, uz koju je vezan i sav njihov opstanak.

Te četiri velike države svaka vuče Evropu na svoju stranu. U tom je sve zlo današnje evropske politike. Da nije toga, svima bi nam u Evropi bolje bilo. Ali eto šta ćemo sad, kad je tako!

Francuska je najkapitalističkija država Evrope, a Rusija je pala u drugu krajnost prigrlivši boljševizam. Već petnaest-šestnaest godina juriša ruski boljševizam na Evropu želeći, da je svu podruje i poklopi svojom politikom. I našla je u svim državama svojih pristaša. No baš one države, koje su ruskom boljševizmu prve na udaru, priklonile su se kapitalističkoj Francuskoj i ta je politika zaista od god. 1920. (porazom boljševičke vojske kod Varšave) zaustavila prodiranje boljševizma iz Rusije u ostalu Evropu.

No između ruskog boljševičkog i francuskoga kapitalističkog bedema diže se god. 1922. fašistička Italija. Ona je donijela obnovu ratobornog duha, koji je bio potisnut porazom Njemačke u svjetskom ratu. Ta fašistička Italija prijekim je okom gledala, kako su se oko Francuske okupile sve one države u Evropi, koje su u svjetskom ratu ostale pobjednice. I samo iz zavisti prema Francuskoj naumila je fašistička Italija oko sebe okupiti one države, koje su u svjetskom ratu bile pobijeđene. Nastade veliko prijateljstvo Italije prema Madžarskoj, Austriji, Bugarskoj i Njemačkoj. Konac je tomu bio, da je poražena Njemačka dobila opet toliko smjelosti, te je pod Hitlerom stala isto onako da prkosi svoj Evropi, kako je to prije 20 godina činila pod carem Vilimom.

Hitlerova Njemačka jednom rukom gura od sebe Rusiju, drugom Francusku, a nogom Italiju. Hoće da sebi opet napravi put na sve strane za novo veliko njemačko carstvo, koje svi i zovu: Treće Carstvo (prvo je bilo za starih njemačkih careva, drugo je bilo Vilimovo, a treće bi imalo biti Hitlerovo). Sad se nađoše u čudu i Francuska i Rusija, a bome i Italija, koja se isprva radovala, što je u Njemačkoj god. 1933. zavladao hitlerizam, koji je sličan talijanskom fašizmu. I gle, Rusija i Francuska, te najoprečnije uređene države, približile se jedna drugoj, a i Italija okrenula Njemačkoj leđa te sada traži, s kim će i uz koga će.

Tako eto sada struji politika u Evropi: Njemačka stoji sama za sebe, misli da će naprkositi svemu svijetu, a Francuska, Rusija i Italija stoje proti njoj. Njemačka zna, da te tri velike države svaka stoji na drukčijem temelju, da svaka ima svoje posebne težnje i da jedna drugu sa zavišću gleda. Zato Njemačka tjera svoje. Dakako da to sve više uznemiruje i te velike i ostale manje evropske države. U tom su sve današnje političke trzavice. U tom je ova današnja nesigurnost, koju svi osjećamo. U tom je zlo, od kojega trpi sva Evropa. I sad nema druge, nego čekati, da vidimo, šta se to iza tog evropskog vrludanja i komešanja valja. Bude li pameti, moglo bi biti bolje, ali zataji li pamet, opća će nesreća biti još veća. **P. Ć.**

HOĆE LI BITI RATA?

Mnogo se o tom govori po cijelom svijetu, pa i u zadnjem našem selu. Mnogo se o tom i piše. I svi sa zebnjom misle, što li bi bilo, da se zaplete ratno kolo opet kao ono i prije 20 godina. Ima usijanih glava, koje misle, da bi rat nekom mogao i koristiti. Ti ne vide kraj zdravih očiju. Danas bi ratovanje bilo takvo, da se ne zna, tko bi gore prošo: pobijeđeni ili pobjednik. A možda ne bi ni jednog ni drugog ni bilo, nego bi nastala opća propast. Pametni ljudi to znadu. A najbolje to znadu svi oni, koji upravljaju državama. Zato ako se mnogi i kostruše, ipak nitko ozbiljno ne misli na rat. Mussolini i Hitler su najratoborniji u Evropi, pa i oni znadu, da bi rat donio u prvom redu njihovoj vlasti kraj. I zato će oni ratoborno govoriti, oružjem možda i zveckati, da druge zaplaše, ali ništa više. I boljševička Rusija se tako kočoperila, pa se eto stišala. Ne može rata biti, jer ga čovječanstvo ne će. Previše se i danas još osjećaju rane svjetskoga rata. Trajat će još možda i pedeset i više godina, dok te rane ne zacijele. A dok te nešto boli, čuvaš se bome svačega, što bi ti moglo nanijeti nove boli. Pa onda istina je i ono, što je češkoslovački predsjednik republike Masaryk rekao: da za rat treba golemo mnoštvo novaca, a danas bome nijedna država nema ni toliko novaca, da plaća svoje redovne troškove, kamo li da plaća još i ratne. A zajam dobiti? Toga nema danas više. Zajmovi su poumirali. Nema ih više. Dakle eto vidite, da sve to govori jasno: rata ne će biti, jer ne može biti. I hvala Bogu, da je tako, pa da možemo u miru Božjem živjeti, raditi i čekati bolje dane, koji ipak jedamput opet moraju doći. **P. Ć.**

Pregled događaja

14. rujna: U Čehoslovačkoj se sve više zbližuju češka i slovačka katolička stranka, koje se dosad nisu slagale, te je slovački politički vođa Hlinka govorio na jednoj političkoj skupštini u češkom gradu Litomyšlu izjavljujući vjernost Slovakâ češkoslovačkoj državi. — Engleske i francuske novine pišu, da je Madžarska sklopila s Njemačkom vojnički i gospodarski savez. Madžaskoj je Italija donedavna davala nade, da će doći do pomjene mirovnih ugovora, pa je Madžarska očekivala, da će dobiti natrag neke krajeve, koji su do prevrata bili pod njenom vlašću, ali Italija je sad promijenila svoju politiku pa veli Madžarskoj, da o promjeni mirovnih ugovora zasad ne može biti govora, nego možda jedamput u budućnosti.
15. Govori se, da bi novim predsjednikom republike Austrije imao biti izabran Habsburgovac princ nadvojvoda Eugen. — U Ženevi, gdje su se na zasjedanju Društva Narodâ skupili državnici s cijeloga svijeta, mnogo se govori o tom, kako je Mussoliniju stalo do toga, da što prije dođe do prijateljstva s Jugoslavijom.
16. U Beogradu otvorena svjetska parlamentarna trgovačka konferencija.
17. U Španiji je otkrivena i osujećena nova revolucija, koju su spremali komunisti.

CIGANČICA I PATULJCI

Tu pod velikom bukvom sjedilo je napušteno cigansko dijete. Stara, zla ciganka nije trpjela crnokosu Ružicu i često ju je do krvi tukla. Ciganska je družba upravo stigla do krasnog dvorca, gdje ima mnogo debelih kokoši i gusaka. Kako u blizini nije bilo nikoga, gurne stara vještica Ružicu:

»Ružo, golubice moja, ja bih kokošje juhe i guščje pečenke. Hajde, požuri se i donesi mi takve dvije životinjice!« Ali Ružica odgovori:

»Majko, ne smijem krasti!«

Da ste sad vidjeli nemilosrdnu majku! Bijesno zasjaše crne oči. Svojim žutim dugim prstima pograbila je siroto dijete, bacila ga na zemlju i tukla nemilosrdno debelim štapom, dok nije stigao vođa družbe, istrgnuo joj štap iz ruku i svezao je. Zatim podigne zaplakano dijete i smjesti ga pod veliku bukvu.

A što sada? Kamo? Nitko ne će primiti u kuću bijedno cigansko dijete. Umorna od plača i gladi klonula je teška kovrčasta glavica i usnula. Tad odjednom: Zin... zin... zin... srebreni zvukovi razliježu se kroz šumsku samoću i stotine malih patuljčića hvataju se u kolo i plešu oko usnule djevojčice. Onda je primiše za ručice i podigoše. Mala Ružica i dalje spava. Odjednom se staro deblo rastvori i patuljčići nestanu sa Ružicom u dubinu. Tamo dolje duboko u zemlji imali su patuljci svoju krasnu palaču. U krasnoj dvorani, koja se sva sjala od zlata, sjedila je na prijestolju obasutom dragim kamenjem njihova kraljica. K njoj povedoše dobri patuljci nađeno dijete i ispričaše joj, kako su našli djevojčicu.

Nježno pogladi kraljičina ruka zatvorene oči, i gle — začuđeno promatraju velike crne oči male Ružice kraljicu. Mala ustašca ostadoše otvorena od čuda — toliki sjaj i tako ljubezno lice nije sirotica već davno vidjela. A kad je jedan patuljčić prostro stolić od slonove kosti, sa mnogim poslasticama, prekrila je Ružica svojim ručicama lice i plakala od radosti. Patuljci odlučiše da pomognu sirotici. Kako zemaljsko dijete ne može da ostane zauvijek kod njih u podzemlju, htjeli su da nauče dijete veliku umjetnost, kako bi bilo riješeno svih briga, kad se jednom povrati na zemlju.

Što mislite, djeco, kakvu su je umjetnost naučili? O, nešto sasvim lijepo i plemenito: postavili su joj u grlo milozvučnu pjesmu slavuja i pokazali joj, kako male ručice moraju voditi gudalo, onako kao što mogu samo veliki daroviti umjetnici. Zatim je prenesoše patuljci opet na zemlju.

U jednom prekrasnom vrtu ležao je mramorni dvorac. U tom prekrasnom dvorcu stanovala je jedna otmjena gospođa — bogata grofica. I dok je Ružica spavala, ponesoše je patuljci u lijepi vrt te gospođe grofice.

Tako se naša mala junakinja, koja se međutim razvila u prekrasnu mladu djevojku, našla jednog lijepog svibanjskog jutra na klupi u vrtu, baš kad se grofica spremala na jutarnju šetnju. Začuđena i sva radosna promatrala je gospođa lijepu djevojku. I, draga djeco, ta gospođa uze Ružicu za ruku i povede je u dvorac. Tad je Ružica svirala na guslama i pjevala tako krasno, da ju je gospođa zadržala kod sebe. Ali Ružica nije znala, kako se zove, nije ništa znala ni o patuljcima — uspomena na njih iščezla je, čim se opet pojavila na zemlji.

Gospođa je grofica svaki dan sve više voljela Ružicu. Jednog dana ugledala je Ružičino otkrito rame i na njemu znak. I ono, što je uzdrhtalo značajno srce samo naslućivalo, postane zbilja:

STOTINE PATULJČIĆA HVATAJU SE U KOLO OKO RUŽICE . . .

Ružica nije bila nitko drugi nego njezina vlastita kćerka, koju su kao nejako dijete bili ugrabili cigani. Sad gospođa grofica privine svoje nađeno dijete na srce i radosti nije bilo kraja.

W. KUPERS, prevela Z. C.

ANTIKRIST NA SICILIJI

(Svršetak sa str. 740).

Kraj nas su prolazili brežuljci, po kojima su se poput gnijezda savile stare utvrde. A mi smo jurili između širokih poljana, što se gusto posuti cvijećem razastrše s jedne i druge strane željezničke pruge poput divnih sagova, da na mahove uletimo u tunele (najduži je 6 i pô km dug) te onda opet izronimo iz njih na zlatom, cvijećem i zelenilom ukrašenu prostranu, valovitu širinu, kojom smo vijugajući između niskih brežuljaka, zelenih pašnjaka, cvjetnih livada žitorodnih polja u letu kroz sredinu presijecal Siciliju od jugoistoka prema sjeverozapadu. . bilo nam je, kao da sva ta romantička ljepota, koja nas je tu u prolazu susretala, nije ništa drugo nego svetište, gdje je skriveno začarano srce ovog divnog otoka, za kojim se evo i mi po primjeru tolikih tisuća zanešenih došljaka sa sviju strana svijeta dadosmo u potragu . .

DR J. ANDRIĆ

Malo šale

Među provalnicima. »Što nosiš u toj kasici?«

»Još ne znam. Čitat ćeš sutra u novinama.«

Škot na putovanju. Kad je kondukter otkrio, da se Škot vozi bez željezničke karte, bio je tako bijesan, da je pograbio njegov kovčeg i bacio ga kroz prozor upravo u trenutku, kad je voz prelazio mostom preko rijeke.

»Ubojico!« vikne Škot. »Sada ste utopili mog jedinog sina!«

Moderno. Kćerka: »Ja ne znam, mama, što ti nalaziš na tom Ivanu, da toliko navaljuješ, da ga uzmem za muža!«

Majka: »Što? I ti još pitaš? Pa on je kao stvoren za tebe! Dečko je u vojsci naučio kuhati, a osim toga kroz godinu je dana kod svog kapetana pospremao tri sobe...«

Kod filma. Fritz Lang upravo je nekog dana izrađivao troškovnik za jedan novi film, kada neki mladić upadne k njemu u sobu.

»Što želite?« upita Lang.

»Ulogu!« odvrati mladić.

»Što?... No to je krasno! A znate li vi, da meni treba samo ljudi s poznatim imenom?«

»Tako? Onda ćete me svakako angažirati!«

»?«

»Ime mi je Kohn!...«

Među šoferima. Prvi: »Zašto ti sjediš ovdje u zatvoru?«

Drugi: »Jer sam prebrzo vozio. A ti?«

Prvi: »Baš obratno, jer sam vozio prepolagano.«

Drugi: »Ali, čovječe, radi toga se ne dolazi u zatvor.«

Prvi: »U mom slučaju ipak. Auto je naime bio — ukraden!«

Opravdanje. A: »Vi ste rekli, da sam magarac i luđak. Je li to istina?«

B.: »Istina je, ali ja to nisam rekao!«

Kod novogradnje. Zidar (dječarcu, koji se igra sa trubljom): »Ovdje ne smiješ trubiti!«

Dječarčić: »Zašto ne?«

Zidar: »Zar ne znaš, što se dogodilo sa zidovima u Jerihu?«

Iskreno. A.: (svome vrlo zaduženome prijatelju): »Vi treba da se bogato oženite! Vaši vjerovnici trebaju novaca.«

B.: »Ako moji vjerovnici trebaju novaca, onda neka se oni žene!«

Sadašnji turisti. »Što košta soba u ovom hotelu?« pita Mr. Culloch.

»Dvanaest šilinga.«

»A doručak?«

»Tri šilinga?«

»A garaža za auto?«

»Ona je besplatna.«

»Izvrsno! Onda uzimam doručak sa garažom, a spavat ću u svome autu.«

Neizvediva zadaća. »Zašto nisi izralio zadaću: Moj put u školu?«

»Gospodine učitelju, pa ja sam sin podvornika ove škole, mi stanujemo u suterenu ispod ovoga razreda.«

Doslovce shvatio. Jedan prolaznik hoda ulicom puzajući na koljenima i rukama. Redar ga pita:

»Zašto vi puzite po ulici?«

»Pa vi ste mi, gospodine prometniče, malo prije sami vikali, što stojim ovdje.«

Na Savi. Otac: »Plivanje je vanredno zdravo, osjećam se za petnaest godina mlađi.«

Sinčić (od 10 godina): »I' ja, tata!«

Je li vam poznato?

1. Što je »dalmatinska vrst obale«?
2. Ima li rijeka na jadranskom otočju?
3. Gdje je prebivala nimfa Melita?
4. Gdje se na istočnoj jadranskoj obali nalazi Eskulapova špilja?
5. Što su pećine rikavice?
6. Što se u Dalmaciji naziva golo?
7. Što je slanica ili bočatna voda?

ODGOVORI IZ PROŠLOG BROJA

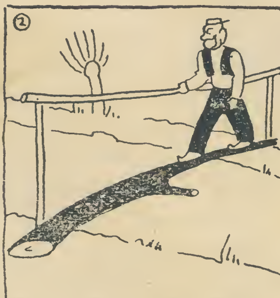
1. Hrvatski je kralj Dmitar Zvonimir imao jedinca Radovana. Ali mu je umro još za njegova života.
2. Hrvatskog kralja Petra nazivlju Svačić. Ipak nije poznato, iz kojega je plemena bio.
3. Ugovor su na Dravi god. 1102. sa madžarskim kraljem Kolomanom ugovorili ovi hrvatski velikaši kao predstavnici dvanaest starih hrvatskih plemena: Juran Kačić, Ugrin Kukarić, Pribislav Čudomirić, Juraj Svačić, Petar Murić, zvan i Mogorović, Pavao Gusić, Martin iz plemena Korinjana i Lapčana, Pribisav Polečić, Obrad Lačničić, Ivan Jamometić, M. Tugomirić pa Mrmonja Šubić.
4. Blaženi se Nikola von der Flüe, rođen 1417. kraj Sakselna, borio kao vojnik za slobodu Švajcarske.
5. Normani, propali germanski narod, osnovaše: Norvešku, Švedsku i Dansku pa Normandiju, Napulj ili Kraljevinu obiju Sicilija, a udariše državne temelje i Rusiji.
6. London posta prijestolnicom za Alfreda Velikoga (oko 900.).
7. Ime je razornog sredstva dinamita uzeto iz grčkog jezika, gdje »dynamis« znači: sila, moć.

M. T. M.

DOBRIJANOVA NESREĆA

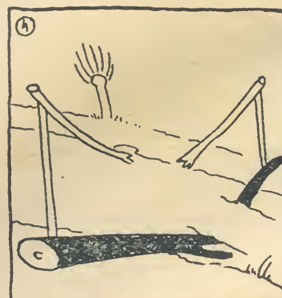
Na potoku most se diže
od tanane grane,
teško onom, ko na njega
prvi nogom stane!

Hej, eto nam Dobrijana
prvog preko mosta!
Žuri mu se: kod kuće ga
čekaju dva gosta.

Ali nije niti stigo
mostu do sredine
i već nam je propanuo
u hladne dubine.

Pružio je čika ruku
hitro kao strijela,
ali ništa ne pomaže:
voda ga odnijela...

NOVE ISKOPINE U RIMU

Rim je pun starina i starih iskopina. A ipak još nije poznato niti iskopano sve, što on krije ispod današnje svoje površine iz slavnog doba, kad je bio glavni grad golemoga rimskoga carstva. Stoljeća velikih prevrata i seoba zakopala su staru slavu poganskoga Rima i zasula njegove građevine i umjetnine. Na tom zasutom Rimu niknuo je sredovječni i novovjeki grad. Zaboravilo se, što je Rim nekad sve imao. Tek kod pregrađivanja i kopanja otkrivale su se njegove zakopane starine i građevine. S cijelog svijeta dolaze putnici, da te starine vide. I još uvijek se iskopavaju, još uvijek kao da niču iz zemlje nove iskopine i umjetnine otprije dvije tisuće godina. Baš posljednjih godina se mnogo u Rimu pregrađuje. Cijele skupine kuća i kućerina ruše, da se stvore nove ulice i nov raspored zgrada Kod takvog rušenja i pregrađivanja naiđoše — nije tome davno — na četiri stara rimska hrama, koji su dosad bili zasuti pod zemljom, ali se ne zna, kojim su božanstvima bili posvećeni Na drugom mjestu iskopine su ostaci od 18 korintskih stupova nekog okruglog hrama s krasnim mozaičkim padom. A među kamenjem i stupovima našla se glava, ruka i noga nekog neobično golemoga kipa, koji je po svoj prilici bio kip božice Junone. Donosimo evo slike tih zanimljivih iskopanih ostataka jednoga kipa, koji su Rimljani nekoć obožavali.

Gore: GLAVA ISKOPANOGA KIPA BOŽICE JUNONE
Kolika je ta golema glava vidi se po čovjeku, koji kraj nje stoji

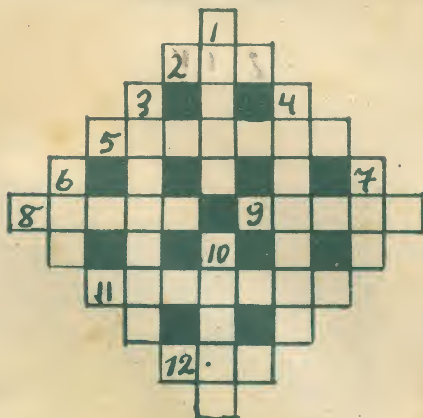
Desno: RUKA GOLEMOGA KIPA BOŽICE JUNONE

NOGA KIPA BOŽICE JUNONE

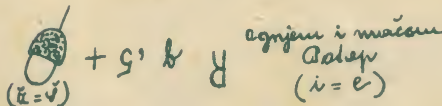

KRIŽALJKA

Vodoravno: 2. Otok u Jadranskom moru. 5. Grad u Jugoslaviji. 8. Kupalište u Hrvatskoj. 9. Grad u Grčkoj. 11. Jezero u Sjev. Americi. 12. Nebesko zviježđe. — Okomito: 1. Grad u Francuskoj. 3. Tvrđava u Francuskoj. 4. Grad u Austriji. 6. Grad u Italiji. 7. Pritok Dunava. 10. Vrst tla.

REBUS

METAMORFOZA

Ako dodaš svakoj riječi »a«, dobiješ:

1. Od novca — planinu
2. Od radinosti — žensko ime.
3. Od manjeg odjela vojnika — piće.
4. Od upitne čestice — ime glumice.
5. Od đaka — novac.
6. Od neodređene zam. — muško ime; rijeku.
7. Od vladara — mjesto iz biblije.
8. Od prijedloga — žensko ime.
9. Od upitne čestice — grad.
10. Od micanja — otok.
11. Od njem. filozofa — posudu.
12. Od dijela kuće — žensko ime.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

ŠIROM NAŠE DOMOVINE

Desno:
JOŠ ĆU DA SE GRIJEM NA TOPLOME SUNCU, PRIJE NEGO STIGNE HLADNA I KIŠOVITA JESEN . . .
Foto Milan Füzy, Zagreb

ODLAZAK BRZE LAĐE DUNAVOM U BEOGRAD

LJUBLJANSKI BISKUP DR ROŽMAN DOLAZI NA HVAR, DA PRISUSTVUJE EUHARISTIJSKOM KONGRESU U VRBOVSKOJ NA HVARU
Foto dr F. Fuks

Dolje:
SLAPOVI DUGE KOD PROZORA
Foto B. Župančić

SELJAČKI SVATOVI U PERKOVCU

Desno: MALA ČITATELJICA „OBITELJI" IZ ZAGREBA PRIGODOM PRVE SVOJE PRIČESTI
Foto Tonka, Zagreb